

#329 • JULI/AUGUSTI 2025 • ÅRGÅNG 30 • PRIS: 100 KRONOR • SÄLJAREN ERHÅLLER HÄLFTEN

SITUATION

S T H L M

LÄSNING SOM
FÖRÄNDRAT LIV
I 30 ÅR

1995-2025

SBAB!

Det här kallar vi värdepapper*

*Ditt köp av Situation Sthlm är otroligt värdefullt. Det bidrar till en förbättrad ekonomi för några av de 27.000 människor som idag lever i hemlöshet i Sverige. Dessutom får du en tidning fylld av fantastisk läsning på köpet!

INNEHÅLL

#329
Juli/augusti 2025

8. Sommarkajer

Efter sommartorg och gågator, nu är det dags för 7 sommarkajer.

14. Ametist Azordegan

Vill ge unga den ekonomiska kunskap hon själv saknade som ung.

20. Så funkar det

Tretto år på gatorna i stan. Här är berättelsen om varför och hur vi gör som vi gör – kort sagt: så funkar Situation Sthlm.

38. Gatuplanet

Mediernas rapportering om hemlöshet under 30 år.

44. Sara Backman Prytz

Boken *Kvinnoriket* skildrar tusen år av kvinnlighet.

ALLTID I SITUATION STHLM

6. Min Plats
17. Krönika
47. Korsord
48. Dåtid Sthlm

pratstund och en läsvärd tidning som alltid/ Hasse

Till: Lotta

Det är en riktigt bra tidning som du säljer! Och stort tack för att du hade mer koll på Swish än mig, så betalningen gick bra! Trevlig helg Lotta!

trevlig kväll

Roger

Tack Roger, för ett trevligt bemötande trots er situation. Blir stolt över dig, kämpa på och ta hand om dig.
Mvh Ulla Nordenskiöld

Petre

Tack! Ha en fin

Till: Ulf G

Ulf! Tack själv! Alltid lika trevlig på mig. Patric

Till: Susanne 377

Tack så mycket för g

Anslagstavlan innanför dörren där de svars-sms från köparna samlas, som förmedlas till respektive säljare. En viktig påminnelse till dem vad de betyder för människorna på gatorna i stan.

Peter 145

Det var så lite så glad att kunna göra något litet för någon.

Till: Peter B

Hej Peter,

Tack för vänlighet i steget mitt i sthm-bruset.

Och för den digitala versionen 📖

😊 Köper den alltid när jag är tillbaka i min gamla hemstad. Förutom att man stöder en svärd insatts så är det intressanta artiklar att sondera.
the good faith o håll fanan högt!

Jonel

Tack själv! Jag har läst nästan hela nu på morgonen, vilket bra nummer!

Till: Rodolfo

Tack Rodolfo - alltid trevlig läsning.
Önskar dig många köpare och lycka till med dina planer.
Emilia

Ramon

Roligt att ses igen.
När jag bodde i stan för 15 år sedan möttes vi på Odenplan
Hälsn Inger

Wojtec

Tack själv. Framåt Gnaget 🍷

Till: Cl

Hej Cl

Jag kö

Har lä

Lycka

/Pelle

Till: Raouia

Tack för att jag såg dig i dag på Bondens Marknad. S
byta några ord med dig.
Bella

Lena 187

Tack Lena, du är beundransvärd. Känner respekt, ömhet och hopp varje gång jag ser er som säljer tidningen. Önskar dig allt gott i livet, du är en kämpe. Kram från Sara.

Henrik (274)

Tack själv Henrik! Jag har sett dig på SI
jag köpte en tidning. Förhoppningsvis i

George

Hej George,
Har nu läst tidningen, mycket intressant läsning. Innan pensionen köpte jag nästan alltid tidningen, nu som pensionär bor vi stor tid i Värmland. Vi har barnbarn i Täby så vi kommer då och då.
Hoppas vi ses när vi är där.
Ha det bara bäst!
Hälsningar Eva & Calle
Bra att vi fixade swichen till slut!!
👍

Ramon

Tack själv Ramon! Tidningen är
vänlig och hjälpsam. Att kämpa
värd all beundran. Jag hoppas i

/Christer

och fick insikt om kaninhotellet i
om dig 🐰

nät snart.

med försäljningen. Grymt jobbat! 🙌🙌🙌

ig. Stort tack och hoppas du får en fin sommar.

en idag av Toini som jag inte träffat på flera
en bra tidning och alla trevliga säljare.

Vårat
Gång

Köp årets matchtröjor på intersport.se
eller på Intersport Skrapan.

HAMMARBY
FOTBOLL

ULF STOLT, CHEFREDAKTÖR

Läsning som förändrat liv – i 30 år. En tidning i taget.

Det sextonsidiga reportaget om Situation Sthlm och hur det funkar och varför det funkar som det gör och tankarna bakom varför det ska funka som det gör, kändes som den berättelse om oss själva vi nu verkligen behövde berätta.

Efter trettio år på gatorna i stan.

För det Situation Sthlm som startades för trettio år sedan har i princip bara namnet på tidningen gemensamt med den verksamhet som bedrivs i dag. I samtalen inför reportaget med VD Pia Stolt och Jenny Lindroth, verksamhetschef för den sociala verksamheten, gick vi verkligen till botten med, och ner i detalj, med alla varför, hur och därför som rör Situation Sthlms verksamhet.

Många vet inte att säljarna köper tidningen för sina egna pengar och sedan går ut och säljer dem.

Pia Stolt nämnde bemötandet – om det korta moment när en möjlighet till förändring finns.

– Om man inte tar vara på det direkt så försvinner det. Det är otroligt viktigt när människor kliver in genom dörren att fånga upp

dem, för då finns en möjlighet, här är nån som i alla fall tänker på att förändra sitt liv till det bättre. Om man inte ser den personen är sannolikheten stor att det där fönstret stängs igen.

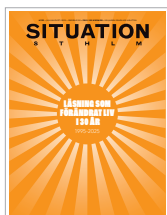
Jenny Lindroth påpekade styrkan i att Situation Sthlms verksamhet vilar på två ben – en tidning och en social verksamhet.

– Att säljarna står i det offentliga rummet och säljer en tidning visar att de försöker förändra sin situation. Och köper du tidningen och läser den så får du en ökad förståelse och insyn i den verklighet de lever i.

Gata fram och tillbaka är på Gävlegatan, där den första redaktionen låg. På hörnet är i vårt gathörn Torkel Knutssonsgatan/S:t Paulsgatan. Dåtid Sthlm är juli/augusti 1995. Och reporter Maria Hagström har tittat på hur hemlöshet rapporterats om i medierna de senaste trettio åren.

Den här numret av tidningen handlar om oss. Vi tycker vi är värda det.

Förresten – varsågod för boken *Hemlös – Med egna ord* som följde med som gåva med det här numret. Trevlig läsning.

Omslag:
Johan Olsson

INSTAGRAM
@situationsthlm

FACEBOOK
Situation Sthlm

TIKTOK
@situation.sthlm

SITUATION
S T H L M

REDAKTIONEN Chefredaktör och ansvarig utgivare Ulf Stolt, ulf@situationsthlm.se, 08-545 953 90 **Reporter** Maria Hagström, maria@situationsthlm.se **Art Director** Johan Olsson **Fotografer och illustratörer** Anneli Hildonen och Magnus Sandberg. För osignerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material. **Hemsida** www.situationsthlm.se

E-post red@situationsthlm.se **Räckvidd** 94 000 läsare (Orvesto konsument helår 2024).

Upplaga 14 500 ex/mån (TS helår 2024) **ISSN**: 1400 - 4437 **LEDNING OCH ADMINISTRATION** VD Pia Stolt, pia@situationsthlm.se, 08-545 953 87 **Adress** Torkel Knutssonsgatan 37, 118 49 Stockholm **Tel** 08-545 953 81 **Organisationsnummer** 55 66 49-1071 **Bankgiro** 5774 - 9327 **SOCIAL VERKSAMHET** Verksamhetschef, sociala verksamheten Jenny Lindroth, jenny@situationsthlm.se, 08-545 953 88

Samordnare Ingemari Olofsson, ingemari@situationsthlm.se, 08-545 953 81, Jonas Svensson, jonas@situationsthlm.se, 08-545 953 81

Telefonnummer distribution 08-545 953 81 **Öppettider** Måndag till fredag kl. 8.30 –15.30, lördagar 10-14.15. **Organisationsnummer** 80 2411-14 97 **Bankgiro** 5357- 3259 **Gåvokonto** Bg 431-2252 **ANNONSERING & PRENUMERATION** Herman Sundgren,

herman@situationsthlm.se, 08-545 953 94, Axel Schéle, axel.schele@mediakraft.se, 070-727 41 09 **Privatprenumeration** 11 nummer kostar

990 kronor **E-post** situationsthlm@flowinfo.se **Tryck** Stibo Complete 2024 **Miljö** Plasten runt tidningarna är en PE-folie. Den är återvinningsbar

och lämnas i containern för plast vid återvinningsstationerna.

FAKTA HEMLÖSHET

27 383 personer lever i hemlöshet i Sverige, enligt Socialstyrelsens definition av hemlöshet.

Där ingår personer i akut hemlöshet, personer som saknar boende efter institutionsvistelse, personer som bor i långsiktiga bostadslösningar via Socialtjänsten och personer som bor kortsiktigt hos familj, släkt eller andra privatpersoner.

6 605

hemlösa personer vistas i Stockholm enligt den senaste mätningen och av dessa lever 1 261 i akut hemlöshet.

Mätningen gjordes under en vecka i april 2023 och enligt Socialstyrelsen ska antalet ses som ett absolut minimum.

OM SITUATION STHLM

Sedan 1995 säljs Situation Sthlm av hemlösa människor i Stockholm och Mälardalen.

Konceptet med gatutidningsförsäljning har visat sig vara en framgångsrik metod att arbeta med hemlösa människor på, eftersom det ger tidnings-säljaren en möjlighet att tjäna egna pengar genom att arbeta, samtidigt som tidningen – i sig – fungerar som en kanal för påverkan, opinionsbildning och debatt kring frågor som rör de hemlösa säljarnas situation.

Situation Sthlms sociala verksamhet med arbete och sysselsättning, individuellt stöd och motiverande samtal, skriververkstad och möjlighet att ha sin post hit, café, tillgång till datorer, telefon och juridisk rådgivning, fyller en mycket viktig funktion för de hemlösa människor som tar del av verksamheten.

Över 90 procent av Situation Sthlms säljare upplever en positivt förändrad livssituation sedan de började sälja Situation Sthlm.

MIN PLATS

En tidningssäljare
berättar om sin
favoritplats i stan

”Vi tjuvrökte mellan vagnarna”

**Som tonåring åkte
Linda Kettunen pendeln över
Årstabron. Som vuxen blev det
en plats att pausa från hotell-
hemmet i Årstaberg.**

I tonåren passerade jag här med pendeln mellan Brandbergen och stan. Gardinerna i tåget var orangebruna och fönstren gick att dra ner till hälften. Det var 90-tal, vi tjuvrökte mellan vagnarna.

Jag hade det bra i Brandbergen med hästridning och brännboll, men som tonåring var stan roligare. Jag minns utsikten när man åkte över bron till Söder.

För några år sedan bodde jag och min kille på hotellhem vid Årstaberg. Jag brukade gå över bron då. Det hände att jag stannade till och nån trodde att jag skulle hoppa. För att jag var hemlös. Men jag kanske också bara vill betrakta vyn.

Vi satt ibland på berget bredvid spåret, bara få ta det lugnt och komma bort från hotellet. Där hade vi ett rum med dusch, men det var inte hygieniskt mysigt. När jag tände lampan sprang ibland små kackerlackor över golvet. Och det fanns råttor vid hotellet. Ändå var det bättre än kommunens fyrkantiga boenden, där det var mer regler. Man fick inte gå ut eller äta när man ville. Jag ville få eget ansvar, inte bli kontrollerad.

I dag har vi en lägenhet som vi fick via Bostad först. Jag åker fortfarande pendeln förbi här ibland, lyssnar på musik eller stickar, som ett par torgvantar som jag bytte mot ett paket cigg.

TEXT **MARIA HAGSTRÖM**
FOTO: **ANNELI HILDONEN**

100

centimeter – en så kallad "Stockholmsmeter" – föreslår Handelskammaren att restauranger, caféer och andra verksamheter får ställa ut bord och stolar framför sin lokal utan avgift eller tillstånd.

Prisad satsning på kvinnor i kollektivtrafiken

TRYGGHET Trafikförvaltningen har fått Region Stockholms hållbarhetspris, för ett projekt som ska öka tryggheten för kvinnor i kollektivtrafiken.

I en undersökning 2022 uppgav 82 procent

av männen att de kände sig trygga i kollektivtrafiken, men bara 68 procent av kvinnorna.

– Statistiskt sett är det inte otryggt för kvinnor i kollektivtrafiken. Men det spelar ingen roll. Om de känner sig otrygga

så måste vi möta den problematiken, säger Jeanette Hegedüs, trygghetsstrateg på trafikförvaltningen.

Projektet "Öka kvinnors trygghet i stationsmiljö" har testat trygghetsinformations-

skärmar, siktspeglar och medtittarmonitörer på stationerna Gullmarsplan, Fridhemsplan, Alvik, Älvsjö, Solna Södra och Jakobsberg. Till hösten mäts resultaten.

MARIA HAGSTRÖM

FREDRIK SANDIN CARLSON

Sommarkajer: Liljeholms hamnen, Skeppsbron, Strandvägen, Munkbrohamnen, Norr Mälarstrand/Holger Bloms plats, Sjövikskajen, Söder Mälarstrand.

DAGS FÖR SOMMARKAJER

Först kom sommargågatorna, sedan sommartorgen och senaste tillskottet är sommarkajerna. I år finns därför fler kajbalkonger och bryggor med plats för bad.

BAD Stockholms stad och Stockholms hamnar beslutade för två år sedan om en ny kajstrategi.

Den handlar om hur vi kan använda innerstadskajerna på ett bättre sätt, levandegöra dem med sittplatser, växter, kultur och olika evenemang.

På kajen vid Strandvägen gjorde till exempel staden och Historiska museet reklam för en

utställning om vikingar genom en installation av återvunna almar som bildade trädet Yggdrasil. En installation som samtidigt var en sitt- och hängmöbel.

Den är nu flyttad till Liljeholmskajen och har fått belysning underifrån för att ge ett varmt intryck.

I år satsas det på möjligheter till bad och det generella badförbudet har hävts på flera ställen kring kajerna. På Munkbron och på Söder Mälarstrand finns speciella bryggor för den som vill bada.

– Bryggan har en öppning där det är en korg med nät under vattnet som skyddar de som badar

från strömmar, säger Pia Karlsson, projektledare på Trafikkontoret.

På Norr Mälarstrand och Sjövikskajen har de redan befintliga bryggorna också gjorts tillgängliga för säkra bad. Och flera av kajerna i stan har fått så kallade kajbalkonger, det vill säga flytande träbryggor som det går att kliva ner på för att komma närmare vattnet.

– Vi vill att folkska ha nytta av det som är fantastiskt med Stockholm sommartid, det vill säga vattnet. I Munkbrohamnen finns det en liten sandstrand med solstolar och parasoller.

GERD ERIKSSON

Sommarlovet – inte bara bra

UTSATTHET Sommarlovet åtta veckor kan vara en lång och svår tid. Det märker Bris på samtalen de får till sina hjälp-telefoner som de bemannar dygnet runt under sommaren.

– Barn som inte har det så bra hemma, inte mår bra eller saknar nån att vara med kontaktar oss och beskriver en oro för hur sommarlovet ska bli, säger Gunilla Bergsten, chef för stödlinjen på Bris.

Även Frälsningsarmén ser en oro för sommaren i en undersökning där de tillfrågade tusen föräldrar om årets sommaresemester.

– Vi vet att kostnader för till exempel kollektivtrafik kan stoppa barn till ekonomiskt utsatta från att ta sig till aktiviteter som kommunen ordnar. Här är Stockholm, som låter alla barn födda 2007 och senare resa gratis under sommarlovet, ett positivt exempel, säger Bo Jeppsson, Frälsningsarméns ledare i Sverige.

ULF STOLT

350

barn i Stockholms län, av uppskattningsvis 77 500 som lever i hem där skadligt bruk eller beroende förekommer, fick stöd av kommunen 2024.

MITT JOBB

Om yrken och
arbete i stan

BOSSE HALLING
VACCINATÖR

”Vi har såp- bubblor och tatueringar med oss”

– Nålen på fästingsprutorna är supersmal, 0,6 millimeter i diameter och tjugotre millimeter lång. Och nittio procent av de vuxna säger: ”Oj, det kändes ingenting”.

– Jag sätter sprutan i muskeln i överarmen. Tidigare har folk velat ha sprutan i den arm de inte använder, nu vill många ha den på den sida de inte sover på.

– Under de fyra timmar Fästingbussen är på plats på ett ställe tar vi emot mellan åttio och hundrafemtio besök. Vi är två eller tre som ger vaccin mot TBE och vi varvar det med rådgivning utanför bussen.

– Bussen gör stopp på 35 olika ställen i Stockholms län, ofta i anslutning till stora köpcenter. Högst tryck är det på platser nära skärgården som Åkersberga, Norrtälje och Värmdö.

– De som kommer har olika erfarenhet av sprutor, därför är det viktigt att ta hand om alla på ett fint sätt. Vi vaccinerar barn också och har bokmärken, såpbubblor och tatueringar med oss.

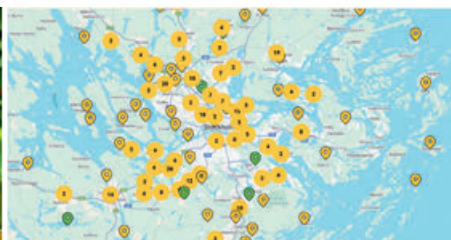
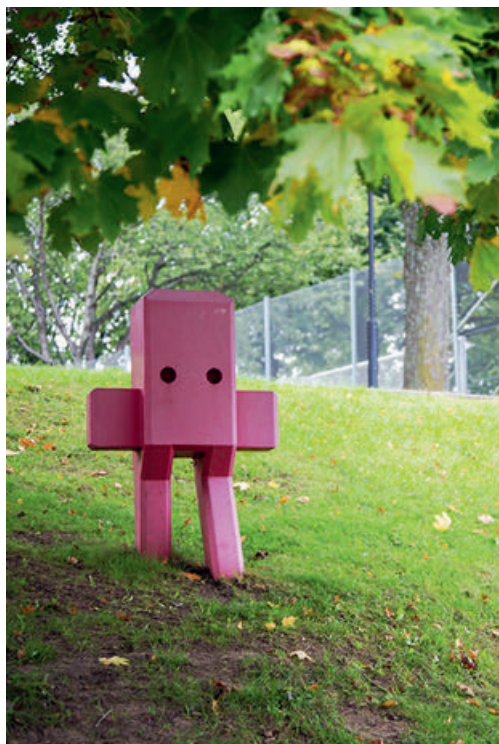
– Fästingbussen är ute mellan april till september.

TEXT **GERD ERIKSSON**
FOTO AV **MAGNUS SANDBERG**

Fästingbussen från VaccinDirekt gör 35 stopp i Stockholms län. Bosse Halling sätter de flesta av vaccinsprutorna – mycket TBE-vaccin på sommaren – i överarmsmuskeln på den sida personen inte sover på.

”Det är inte slumpmässigt, utan skjutningar tenderar att inträffa i närheten av tidigare skjutningar och detsamma gäller för sprängningar.”

Elisabeth Nordén, utredare, Brå. Som ser att skjutningar och sprängningar inträffar inom en väldigt liten del av de områden där det sker, där tidigare skjutningar och sprängningar inträffat – i områden med en redan upplevd stor andel sociala och fysiska ordningsstörningar.

JENNY BERGENSTEN, REBECCA WALAN, JOHAN STIGHOLT

Några av de platser man kan besöka både digitalt och i verkligheten.

LÄNET I DIGITAL UTFLYKTSGUIDE

Gör en utflykt i länet i sommar. På interaktiva Besöksmålskartan finns allt från fornminnen och slott till graffiti och samtidskonst.

GUIDE I Stockholms läns museums Besöksmålskarta går det att filtrera på kommun, tillgänglighet och olika kategorier av besöksmål – samt skapa en egen vandring. Genom att lägga till flera besöksmål ger kartan förslag på rutter för bil, kollektivtrafik, cykel eller promenad. Det går också att dela turen med andra som man vill ska upptäcka mer av länet.

Kartan innehåller 396 besöksmål, exempel EPA-husen i Årsta

och Carl Milles verk ”Gud Fader på himmelsbågen” vid Nacka strand. Även Barnbyn Skå och Stenhamra stenbyggarsamhälle på Ekerö finns med – liksom det färgstarka verket ”Friska i” i Tumba och skulpturen ”Cirkus-arm” i Alby.

– Vi har en bred målgrupp, ett stort län och otroligt mycket spännande att lyfta. Det är lätt att bli överväldigad. Därför har vi en guide om man vill ha tips. Vår guide finns tillgänglig dygnet runt, sa Ulrika Schreil, digital strateg på Stockholms läns museum, när Besökskartan lanserades.

Stockholms läns museum,

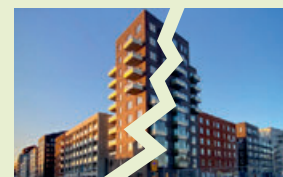
som är ett digitalt museum med fokus på att inspirera länsinvånare att lära känna hela länet, erbjuder ljudguider som berättar om kulturhistorien på platser som bland annat Sandhamn och Utö gruvby. För den som behöver finns också syntolkande ljudspår som beskriver landskapet. Svår-tillgängliga platser i länet går att besöka genom VR-filmer.

Dessutom finns appen Upptäck historien som guidar den historieintresserade och appen Upptäck kulturen för den som vill upptäcka kända och mindre kända konstverki den offentliga miljön.

MARIA HAGSTRÖM

51

procent av gymnasieungdomar i Stockholms län sommarjobbade i kommunal regi 2024. Enligt SCB var deras medianinkomst som helhet lägre än för sommarjobbare i landet.

CREATIVE COMMONS

Tudelad bostadsmarknad i länet

BOENDE Bostadsbyggandet i länet förväntas återigen minska. Två tredjedelar av hushållen i länet har varken råd med nyproducerade hyresrätter eller bostadsrätter.

– Att det finns bostäder för alla inkomstgrupper är grundläggande för att Stockholmsregionen ska fungera, säger Henrik Weston, bostadsexpert på Länsstyrelsen och en av författarna till rapporten om länets bostadsmarknad.

Ökad trångboddhet, ökat tryck på äldre billigare hyresrätter, samt att människor inom samhällsviktiga yrken tvingas avstå jobb i länet, är bara några av de problem som dagens bostadsmarknad för med sig.

– Vi har fått en tudelad bostadsmarknad där ekonomiskt starka hushåll snabbt kan lösa sin situation, medan allt fler invånare hänvisas till långa köer och osäkra och dyra andrahandsalternativ.

ULF STOLT

**TAK ÖVER
HUVUDET**

SITUATION
S T H L M

VAR GÄVLEGATAN NÄR 10.19-10.59

ETT TILL SYNES luspank och dammigt bankkontor trevar sig några skyltfönster in på Gävlegatan från Vanadisrondellen.

En man i blå kavaj skuggar med handen mot rutan för att se in genom glaset i dörren, tar sedan en bild med sin telefon på skylten för öppettider och fortsätter gatan ner.

Sju bord på uteserveringen intill, tretton stolar, en mager spalje i brunt virke med två gröna, smala buskari varje skiljer av den mot gatan. På två av borden står gamla kaffeburkar av metall med bestick och servetter i.

På andra sidan gatan avstängt med betongavskiljare nerför halva kvarteret på vänster sida av gatan, gula och orange reflexstavar mellan avskiljarna. Innanför dem uppbruten gatsten och byggmaterial, cementplattor, Big-bags, plaströr i olika diameter, uppbruten kantsten och maskiner – en större och en mindre gul grävsropa.

Randiga markiserna nervevade på kortsidan av tegelhuset. En av tre lindar utmed höger sida av gatan står på hörnan framför statyn "Arbetaren" av Mikael Katz, rest 1927, en gåva av AB Industricentralen.

EN ÄLDRE KVINNA i jeansskjorta försöker vika ihop flyttkartonger och stuva in dem i bakluckan på en svart kombi. Det går så där. De vecklar ut sig och kränger i vinden

och hon får baxa runt med dem en stund innan hon får in dem.

På elskåp 54197 märken av ett bortrivet klistermärke samt oläslig svart graffiti – någon sorts tag? – och några röda tecken/bokstäver som inte heller går att tyda.

Vid hörnet Torbjörn Klockares gata, en man i varselfärgade shorts som lastar av gatsten från en lastbil, han styr lastarmen med en dosa i händerna.

En ung kvinna med gröna

tights och svart kappa försöker komma iväg på en elscooter, testar flera med sin telefon, men de hon testat är inte laddade nog. Hon går över gatan där det står

två till parkerade.

Två entrémattor kastade över en papperskorg.

På sidan av valvet in mot hotellet står två personer och solar sig. En av dem röker, en av dem dricker en flaska vatten.

Två lastpallar och två träskivor ligger staplade intill en parkeringsskylt.

Gående hänvisas till andra gångbanan. Torsplan. Bord och stolar utmed ena fasaden. Norra tornen.

Kvinnan med gröna tights och svart kappa har hittat en elscooter, hon kommer i god fart och rundar mellan tornen och svänger upp Torsgatan.

TEXT **ULF STOLT**

FOTO: **MAGNUS SANDBERG**

AMETIST AZORDEGAN, ENTREPRENÖR:

”Vi hade kronofogden som knackade på hemma”

Ametist Azordegan växte upp i ett skuldsatt hem. Med *Dina 20 miljoner* vill hon ge unga den ekonomiska kunskap hon själv inte fick – och stoppa den eskalerande skuldsättningen.

TEXT MARIA HAGSTRÖM FOTO MARTINA HOLMBERG

FÖRÅTTAÅR sedan skrev hon ner den första anteckningen i ett block, satte ord på en ny idé. Ametist Azordegan, som har engagerat sig i ungdomskultur, musik och att skapa möjligheter för unga i socioekonomiskt utsatta områden, tar nu tar arbetet vidare. Idén hon formulerade har vuxit till en omfattande satsning – ekonomisk läsförståelse.

– Jag vill göra nåt för att minska den rekordhöga skuldsättningen bland unga, säger Ametist Azordegan som genom sitt arbete med stiftelsen Juice Studios mött många med svår ekonomi.

Nu har föreläsningsserien *Dina 20 miljoner*, framtagen med Kronofogdens förebyggande sektion och Handelshögskolan i Stockholm, dragit i gång. Fem

unga föreläsare besöker skolor, fritidsgårdar och studieförbund i mer än 35 orter. I augusti kommer även boken med samma namn.

– 20 miljoner är vårt humankapital – det är vad en genomsnittlig person i Sverige tjänar under ett liv, enligt forskning. Du har 20 miljoner, frågan är vad du ska göra av dem. Valen i livet påverkar.

Hamnar du i skuld eller sparar du? Jagar du snabba pengar, utbildar dig, investerar eller begår brott?

– Vi är väl medvetna om att alla människor inte föds med samma chanser och förutsättningar, beroende på kön, om man tillhör en minoritetsgrupp, bor i ett socioekonomiskt utsatt område eller om det finns psykisk ohälsa i hemmet. Men det

finns råd, tips och verktyg man kan ta med sig oavsett.

Det hem hon kommer ifrån är grundorsaken till initiativet.

– Jag växte upp i ett skuldsatt hem, där vi hade Kronofogden som knackade på. Mamma sålde alla våra möbler, även dem i mitt flickrum. Min uppväxt har påverkats av den press mamma kände.

Skulderna bidrog till att mamman levde med depression i många år.

– Hon kände inte att hon orkade, det kändes hopplöst. Hon kom aldrig i kapp.

Mamman låg ofta på sitt rum

och Ametist Azordegan fick ta ansvar och bli vuxen tidigt.

– Det kulminerade när mamma försökte ta sitt liv. Jag var tolv år och det var jag som räddade henne. Jag fanns där, för jag hade en känsla av att det skulle hända den dagen.

Hon ringde ambulans och polis och tack vare det överlevde mamman.

– Hon lyckades leva vidare, men skulderna blev kvar.

Uppväxten i ett skuldsatt hem gjorde att Ametist Azordegan aldrig fick lära sig hantera pengar.

– När man bara pratar om pengar utifrån att det inte finns några, så lär man sig aldrig hur man ska göra med pengar. Det pratas inte om smarta val, sparande, budgetering eller långsiktigt tänkande.

Hon hade dålig ekonomisk kunskap när hon som 18-åring flyttade hemifrån. I stället gjorde hon ”alla fel man kan göra”.

– Till exempel inredde jag min första lägenhet genom att köpa möbler och inredning på kredit på IKEA, när det rimliga hade varit att handla på ►►►

AMETIST AZORDEGAN

Född: 1980 i Iran.

Gör: Social entreprenör och musikjournalist. Grundare till stiftelsen Juice Studio.

Gjort i urval: Drivit radioprogrammet ”En kärleksattack på svensk hiphop”, startat en musikstudio i Rågsved och gett ut frågespelet ”Battle om svensk rap”.

Aktuell: Med boken *Dina 20 miljoner*, som kommer ut 8 augusti, tillsammans med skribenten Jonna Fyhr och illustratören Felix Paulin.

SKULDER BLAND UNGA

■ Skulderna hos Kronofogden har ökat med 50 procent på tio år – särskilt bland unga kvinnor, vars skulder ofta rör konsumtion.

■ Sex av tio unga känner inte till vad inkasso är. 2 400 unga vuxna fick betalningsförelägganden för obetalda hyror 2024. Hittills i år har fler än 800 personer hamnat hos Kronofogden med skulder för hämtmat.

■ Aldrig tidigare har så många unga sökt skuldsanering, men de flesta får avslag eftersom de anses arbetsföra.

second hand. Det började med smålån och krediter. Jag lärde mig sen ekonomi genom att sitta i skiten och försöka ta reda på hur jag skulle reda ut problemet.

Hon hade också sett vad som hänt med mamman och ville inte att det skulle gå så långt. Till slut hade hon verktygen och kunskapen. Då föddes idén om att förkorta den resan för andra och försöka få unga att göra smartare val än hon själv gjorde.

Dina 20 miljoner berättar också om hur pengar hänger ihop med känslor, frihet, självförtroende och kärlek. Boken innehåller bland annat berättelser från unga som kraschat ekonomin, hur det påverkade dem och hur de tog sig ur problemen.

– Unga lever i en hyperkommersiell värld i dag. Det finns trender kring överkonsumtionen på sociala medier. Mangör ”hauls”, det vill säga köper massor av prylar

”NÄR UNGDOMAR FYLLER 18 FÅR DE HEMSKICKAT ROSA KLARNA-KORT.”

– ofta från Temu och Shein – och filmar när man packar upp dem. Och allt går så fort.

Hon menar att det största problemet i dag är ”köp nu, betala sen”-tjänster.

– Till exempel Klarna. De bär faktiskt skuld. Du behöver inte ha pengar för att handla och sen är det inte långt till inkasso.

Många unga hon möter har hamnat hos Kronofogden på det sättet. En kille hade över 100 000 kronor genom Klarna-köp för mat från Foodora.

– När ungdomar fyller 18 får de hemskickat rosa Klarna-kort. Det är bisarrt. Nästa år kommer vi jobba med påverkansarbete för att försöka få till en reglering av det här.

Hon anser att skolan bör vara en motpol, och mer och bättre lära ut om privatekonomi.

– Med skulder hos Kronofogden kan du inte få en egen

lägenhet, ett mobilabonnemang eller gymkort. I dag har också arbetsgivare börjat titta på om man har skulder, vilket minskar chanserna att få ett jobb. Det gör att de inte kommer vidare i livet.

Skulder kan leda till psykisk ohälsa. Det finns en risk att bli isolerad och ensam när det inte går att hänga med vänner ut och äta, eller dejta för att man känner press att bjuda. Det händer att unga tjejer säljer sex för att betala sina skulder. Det finns också samband med hemmasittande och kriminalitet.

– När du väl är skuldsatt är det lätt att känna hopplöshet och att vara förbrukad i samhället. Då tar du mer risker och kanske begår brott för att ha pengar på fickan.

Hon konstaterar att skuldsättning bland unga är ett stort och växande samhällsproblem.

– Vi kan inte ha det så här. Vi behöver prata mer om vad det gör med människors livschanser. ■

Södergator hemåt

TJUGOÅTTA MINUTER KVAR till midnatt. Låser dörren. Ljummen vind. Skirt och somrigt blåmörker.

Går förbi fönstren med de svartvita porträtten och viker in S:t Paulsgatan. I ett fönster på andra våningen står en kvinna och röker, armbågarna på fönsterbrädan, när jag tittar upp drar hon först in huvudet, sedan tittar hon fram igen, suger ett blossom, tittar ner och bort mot polishuset.

Tre målade står parkerade, en civil.

En sortsspolbil med blå slangar på en rullvinda där bak som är intrasslade genom en uppställd port och sedan till höger in uppför trapporna, står med blinkande orange varningslampor lite slarvigt uppkörd på trottoaren.

En man kommer ut ur en port intill, träningsklädd. Tittar ner mot Timmermansgatan, sedan upp mot den dovt skymmande himlen, sedan ner på sin pulsklocka, trycker i gång och trampar i väg i riktning Torkel Knutssongatan.

66:an passerar borta vid Timmermansgatan, knappt halvfull, på väg mot Tanto.

Kroger intill har flyttat ut med en gul barack i hörnet av parken, fontänen stilla nu, på fasaden vid den gamla kyrkan skuggig Stieg Trenter-belysning.

I fönstret på bokhandeln i hörnan en tummad diktsamling av Birger Sjöberg. Stängda kaféer och krogar. Tre killar i bredd på trottoaren på andra sidan:

– Försök du. Jag har ringt henne flera gånger i dag, hon svarar aldrig.

På en del av balkongerna i den där lilla infällningen i huskroppen vid tapaskroger har flera balkonger kvar sin julbelysning.

Svänger in på gatan där en typografknivmördades någon gång på sjuttioalet. Tror det är olöst fortfarande.

Ser inte en människa längs hela gatan.

Men två unga kvinnor står en bit in i ett valv längre fram

**ULF
STOLT**

Chefredaktör
och ansvarig utgivare

"Framför
hotellet några
salongsberusade
mellanchefer"

och pratar, de hajar till när jag kommer gående, sedan fortsätter de prata. På en vägg i en av lägenheterna på första våningen hänger det tre gitarrer på rad man ser från gatan. Undrar vem som spelar på dem? Vad som spelas på dem?

EN STÅDGATA KORSAR längre fram, maskinen backar runt hörnet, sopar på, det bullrar och väser till mellan husen. Skrammel från en återvinningskasun för glas, man på cykel har stannat till och lägger i.

På Medborgarplatsen ganska ödsligt. Några kvardröjare på uteserveringarna som långsamt krigar ner det sista ur sejdlarna, en dryg handfull loja fiskmåsar pickar omkring runt Pölsemannens soptunna.

En väktarbild på refugen mitt emot tunnelbanan. På övergångsstället framför hotellet några salongsberusade mellanchefer som försöker komma överens om vem som bäst minns huruvida frukosten börjar serveras sju eller halv åtta.

Matbud utanför Donken. En taxi gör en u-sväng över heldraget.

Dörren öppen till Soldaten Svej, en man på trappan framför draperiet som talar i telefon:

– Kom inte hit då, gör inte det.

En polisbil kör förbi på Äsögatan.

Jag befarar att någon form av fuffensaffärer försiggår mellan några herrar ungefär vid hörnan där det ligger en klädaffär, när jag passerar tar de några steg in på kvarteret och han som höll på med mest fuffens vänder ryggen åt mitt håll.

Det driver vitt pollen över gatan från det där stora trädet i början av allén på Katarina Bangata som lagrar upp vid kantstenen, yr i vindpustarna.

En dam i jeansjacka kastar en rosa påse nyupptagen hundskit i en papperskorg. Någon visslar under ett fönster nere vid Garbo.

Jag förbereder mig och tar upp nycklarna. ■

Illustration: Marilyn Winter

GLÖDEN

*Håll glöden vid liv, tar mina egna kliv,
går min egen väg men ibland känns den seg.
Ångrar ibland saker jag gjort, även om
det inte har varit stort kan man aldrig få
ogjort.*

*Men varför älta det gamla, tiden går inte att stanna.
Vill bara fortsätta framåt, inget kan få mig att stanna.
Vet vart jag ska, inget får mig att vända och stanna,
vet vart jag ska stanna, men ingen vet var man hamnar.*

Nadja

TANKAR HOS MIG

Minns då jag var inne i kriminalitet.
Nyckelknippor som skramlade.
Kan se den där handen, då man
duschat på häktet. Hur han liksom
vrider av nyckeln till celdörren.
Jag står och väntar. Hatet håller
på att rinna över. Skyldig eller inte
skyldig. Jag har aldrig varit någon
stor kriminell. Har varit anhållen.
Häktad några gånger.

Men där man sitter och har
bara sig själv. Då gick i alla fall mina
tankar. Herregud vad jag glömde
bort friheten. Bara att låna nånting

skulle jag skriva upp till den högsta
på häktet. Det kunde röra sig om
nått så enkel som att ringa, eller
skriva, block och penna. Jag var
ju ung och oerfaren, fattade inte
att jag inte kunde få det direkt.
Det jag begärde likaså då jag kom
till fängelset. Bara fyra månader.
Tyckte det va en evighet jag satt
och skrev. Våldigt mycket brev
minns jag. Det är drygt femton år
sen. Jag kom på att tänka på det
nu. Då jag har tvättat flera timmar,
har en egen lägenhet. Här är jag
kung över mitt eget jag.

Lena Freij

ENSAM I VAGNEN

*Grupper av främmande fågelsång, ensam i vagnen.
Vad hör ni till – ett flyttfågelsprojekt, på resande
fot eller turist. Ensam i vagnen
med min invanda sång,
gluttar på dörren till andra stränder.
Nationella ränder, nya lagar,
kan jag vara i minoritet och ändå vara hemma,
eller bildas nytt land? Är jag en flygare
utan att ha någon lika att hålla
i hand?
Ensam i vagnen, ensam hemma.*

LO

MONOLOGER

Han lurar mig,
intellektets mästare.
Varje gång jag besöker honom
gäckande min svaghet för
personen bakom böckerna.
Jag hör ändå aldrig vad han säger
men någonting viktigt är
det alltid,
trumvirvar av ljud och gester,
hans väsen är sådant,
väsentligheter han yppar mot sin vilja,
som att jag tvingar honom med
min enfald.
Han värker ut orden, det är just det,
ett vanligt samtal har vi aldrig,
han är inte skapt sån,
mer åt asketens många gånger
påtvingade hårdning.
Monologer, med tid emellan
går det att nå målet vilket det nu är.
Ät någonting kära du, du förtärs av
dina egna tankar, din hjärna äter dig,
underkäken mal, guppar upp och ner som
på en dödsballe.
Kanske skulle du inte klara att komma närmare?
Det kan vara så att du inte vill förlora mot demonerna,
ilskan, frustrationen och nedärvt kvinnohat genom åren,
höga ljud och vinterkriget, återkommande
lidanden.
Undrar varför det gör ont?
Litar jag på högre makter?
Kommer slutligen ut
med famnen full av böcker.

LO

MER ÄN BÄTTRE VÄDER

Ibland går livet verkligen sin egen outgrundliga väg och man kan ju inte påstå att allt går upp mer än ner, ner och djupare ner i någons skit som man knappt kan sätta ord på.

Nu börjar som tur är saker att falla på plats, men som man lärt sig så vet man man aldrig när allt det mörka faktiskt blir ljus igen. Men ljusare tid känns det som det ska bli och då hoppas jag det är mer än bättre väder.

#712

OTUR

I söndags stod jag vid Banko-maten tog ut pengar.

Efter en stund märkte jag att kortet var borta. Då sa två kvinnor "dom där killarna tog ditt kort". Dom sprang framför mig. Jag tänkte att jag spärrar kortet direkt för jag spärrar alltid blippen på Swedbank-kortet.

Jag ringde på söndagskväl-

len men fick inte tag i nån på Swedbank så jag kunde spärra, höll på hela dagen. Men i dag hjälpte en kille mig att spärra. Jag tror inte dom två killarna kunde lista ut min kod så på torsdag får jag ett nytt kort med posten.

Tänk om killarna hade varit så bussiga och sagt "varsågod, vi hitta det här åt dig". Men i stället sprang dom i väg.

Lena Freij

Har din partner gått över gränsen? Vi lyssnar om du vill berätta.

Stödlinjen för män ger stöd till dig som utsatts för hot och våld i en nära relation eller för sexuella övergrepp. Alla oavsett ålder kan kontakta oss och du är anonym. Du kan ringa eller chatta.

020-80 80 80

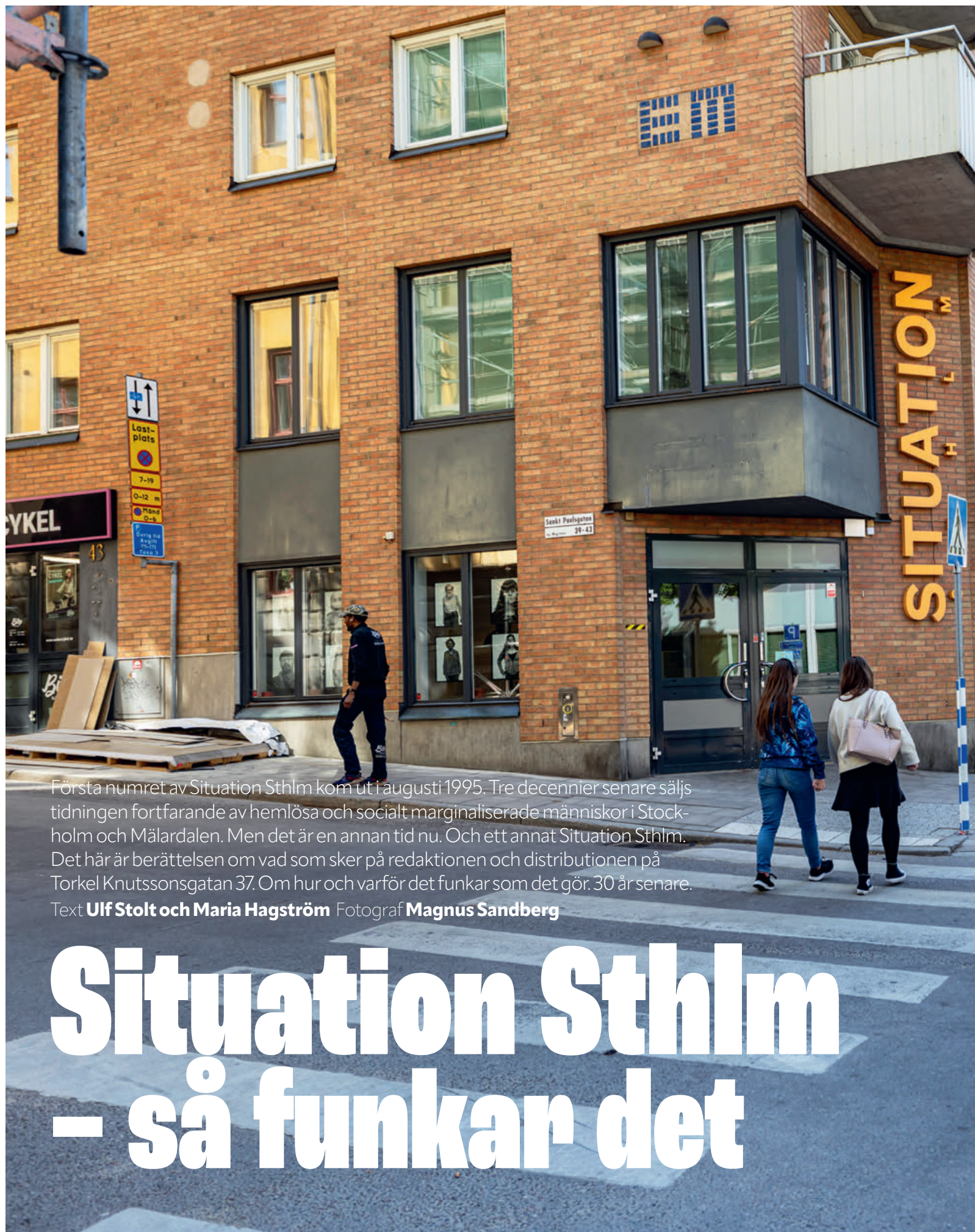

stodlinjenformän.se

020-80 80 80

Stödlinjen för män

Första numret av Situation Sthlm kom ut i augusti 1995. Tre decennier senare säljs tidningen fortfarande av hemlösa och socialt marginaliserade människor i Stockholm och Mälardalen. Men det är en annan tid nu. Och ett annat Situation Sthlm. Det här är berättelsen om vad som sker på redaktionen och distributionen på Torkel Knutssonsgatan 37. Om hur och varför det funkar som det gör. 30 år senare.

Text **Ulf Stolt och Maria Hagström** Fotograf **Magnus Sandberg**

Situation Sthlm – så funkar det

Idén att sätta loggan
– vi återanvände en
gammal skylt från förra
lokalen på Timmermans-
gatan – stående på
fasaden, var lite av en
chansning. Som blev
våldigt snygg. Och
udda. Syns ända neri-
från Hornsgatan.

Precis som det står i förordet till boken *Hemlös – Med egna ord* som medföljde som gåva med det här numret: det fanns ingenting som pekade i riktningen att Situation Sthlm fortfarande skulle säljas på gatorna i stan, tre decennier senare, när några av oss i den dåvarande redaktionen en augustieftermiddag 1995 kånkade upp kartongerna med det första numret till den dåvarande redaktionen på Gävlegatan 23.

Och det Situation Sthlm som finns i dag har väldigt få, eller nästan inga, likheter med det Situation Sthlm som fanns då och som började ge ut en tidning.

Året innan hade en ekonomisk förening startat som hade utgivningsbeviset för en tidning med titeln Situation Sthlm. Och en löst sammansatt redaktion, bestående av människor med olika former av arbetsmarknadsåtgärder som gjorde det möjligt, hade engagerats som börjat planera det första numret.

Förebild var den engelska gatutidningen The Big Issue som lanserats några år tidigare och skapat en hel del uppmärksamhet, både för det i England snabbt ökande hemlöshetsproblemet och för tidningen i sig och dess innehåll och attityd.

I Sverige var hemlöshet ingen stor fråga medialt. Men hemlösa personer började bli mer och mer synliga på gatorna i stan och den

stora psykiatrireformen var precis på väg att rullas ut och skulle komma att inom en snar framtid påverka den situationen.

Men om det visste inte vi på redaktionen på Gävlegatan 23 särskilt mycket då.

Vi brottades med mer närliggande problem. Som vart pengarna till att trycka nummer två av tidningen skulle komma från, då det i nummer ett puffats för ett kommande nummer redan i början av september.

NÅGRA MAGRAÅR

Redaktionsmedlemmar kom och gick. Jag minns bland annat en ung kvinna som precis gått ut Journalisthögskolan och som sökte sig till oss. Hon var med på några redaktionsmöten, sedan tog hon sig vidare i branschen, med förklaringen att hon inte trodde att det här skulle fungera.

Hon hade dessutom helt rätt.

Det fungerade inte. På det traditionella sättet. För det fanns inte pengar så det räckte, varken för att trycka tidningar eller betala hyra för en redaktion – vi höll därför en period redaktionsmöten på caféer eller hemma hos någon – eller till att köpa kuvert och frimärken eller papper till faxen.

Men eftersom ingen av oss gått Journalisthögskolan och fått lära oss hur en redaktion eller tidning ska fungera, och det därmed inte hissades några röda flaggor i tillräckligt stor utsträckning angående projektets dödsdom, så tuffade vi på.

Och då och då kom en tidning ut. Det gick som längst tre-fyra månader mellan utgivningarna, om jag minns rätt. Vi lyckades med viss oregelbundenhet hustla till oss ett produktionsstöd från den tidskriftsansvarige på Statens kulturråd som knappt täckte tryckkostnaden, och vi gjorde någon skakig deal med ett tryckeri om att få trycka tre tidningar hos dem och när nummer tre började säljas så börjar vi betala fakturan för första numret vi tryckte hos dem. En bra deal för en bunt blåögda idealister som bara vill få ut en tidning på gatan, men en svår black om foten, rent företagsekonomiskt.

Det tjafsades internt. Somliga ansåg sig

SÅ FUNKAR DET – STEG FÖR STEG

1.

Tidningen säljs på gatan. Säljaren köper den för 50 kronor i distributionen och säljer den för 100 kronor. Köparen betalar oftast med sin telefon, scannar av QR-koden på säljaren legitimation.

6.

Med nyköpta tidningar i näven på väg tillbaka till försäljningsplatsen för att fortsätta dagen med att sälja tidningar.

5.

När man sålt en tidning med swish hämtar man ut pengarna i distributionen. De flesta tar nya tidningar, eller sparar några swish att kunna köpa senare.

1997

SITUATION STHLMS HISTORIA

Efter några kniviga år med taskig ekonomi och sporadisk tidningsutgivning blir Situation Sthlm ett EU-projekt och kan starta embryot till det som i dag är den sociala verksamheten. Sedan dess har tidningen kommit ut sista onsdagen varje månad.

2004

SITUATION STHLMS HISTORIA

Några år efter EU-projektet rekonstrueras verksamheten och Situation Sthlm AB, som nu ger ut tidningen, bildas. Detta är början på den förändring som något år senare blir starten på det nya Situation Sthlm, den verksamhet som finns i dag.

2.

Distributionen. Här säljs tidningen till säljarna. Här finns även tillgång till datorer, dagstidningar, böcker, en kaffemaskin, telefonrum, toalett, samtalsrum.

3.

Personalen i distributionen hjälper bland annat till med myndighetskontakter, att betala räkningar, ordna med BankID, rådgivande samtal och posthantering.

4.

Varje nummer planeras månad för månad på redaktionen. De sista texterna skrivs samma dag som tidningen trycks, för att kunna vara så aktuella som möjligt.

mer kompetenta än andra att bestämma hur tidningen skulle se ut och hur saker och ting skulle skötas. Det förekom kupp försök mot den ekonomiska föreningen. Advokater rådfrågades. Debatttexter skrevs.

Skramlet lade sig efter en tid. En kärna av oss blev kvar.

Och viss tillfällig stadga infann sig. Vi flyttade in på Roslagsgatan 48, i den första ordentliga redaktionen.

Men någonting var nu tvunget att göras om tidningen skulle ha en framtid. En social verksamhet kopplad till tidningen – som The Big Issue hade – var vi inte i närheten av att ha, men för att vara en riktig gatutidning behövde vi ha det. Vi såg verkligen behovet. Och kom till slut fram till en lösning.

EU-BIDRAGET

Det EU-bidrag vi sökte låg under något som då hette Mål 3: Unemployment.

Det kunde sökas av olika Europeiska projekt som arbetade med människor med viss psykiatrisk problematik som befann sig långt från arbetsmarknaden. Ansökan var omfattande, med ingående beskrivningar av nuvarande verksamheten och budgetar och tidigare årsredovisningar – på den punkten var vi kanske aningen diffusa – och vad projektet skulle innehålla och utformas till under projektidens tre år.

Vi satt och skrev den, ofta på kvällar och nätter av någon anledning, på dåvarande Tidskriftsverkstaden nere i källaren på Stora Gråmunkegränd i Gamla stan. Där vi också formgav tidningen den här första tiden.

Man behövde två samarbetspartners i andra EU-länder som sökte samma projekt och vände sig mot samma målgrupp som ►►►

Varje registrerad säljare av Situation Sthlm har en säljarlegitimation, oftast buren i ett nyckelband runt halsen, med namn, bild och en QR-kod för swishbetalning. Om en person inte har en försäljarlegitimation och säljer Situation Sthlm är det inte en registrerad säljare. Köp då inte tidningen.

man fick ordna kontakt med själv. Och det krävdes statliga medfinansierare på en del av budgeten – 45 procent om jag minns rätt.

Vi fick med oss Stockholms stad och Statens kulturråd som medfinansierare.

Våren 1997 fick vi svar att vår ansökan godkändes och på hösten samma år började projektet att rulla.

Och vi kunde nu annonsera ut en tjänst att enbart jobba med säljarna i distributionen. Jag minns inte hur många ansökningar vi fick, men den hösten anställde vi en person som jobbade riktat med säljarna – sålde tidningar till dem, försökte hjälpa dem med andra saker i den omfattning det gick.

Något av det första vi köpte för EU-pengar var en egen dator med internetmodem och program och kapacitet att kunna sköta formgivning och bildhantering av tidningen, så vi hade allt det i huset.

Skrev gjorde vi på gamla mac-datorer vi fått skänkta till oss från något vänligt företag som bytt upp sig.

Projektet rullade på, upplagan ökade sakta, fler och fler säljare kom till oss, i slutet av projektiden flyttade vi till en ny större lokal på Döbelnsgatan 52.

Efter projekttidens slut fortsatte Stockholms stad – efter att vi på deras inrådan startat en ideell föreningen för den sociala verksamheten – att ge oss ett verksamhetsbidrag för den sociala verksamheten, som nu utökats med ytterligare en person.

Men vi hade skaffat oss en ekonomisk kostym som vi fick mer och mer svårt att fylla ut efter att bidragstiden gått ut och vi nu skulle bära kostnaderna helt på egen hand, samt att vi drogs med lite gamla skulder fortfarande som vi inte lyckats skaka av oss.

Efter några år med fokus på att bara hanka oss fram räkning för räkning, tryckning för tryckning, löneutbetalning för löneutbetalning, insåg vi att någonting radikalt behövde göras. Idén om att rekonstruera verksamheten och skapa ett aktiebolag av tidningen som då var en ekonomisk förening, väcktes.

Vi kom efter ganska kort betänketid fram

20 000 tidningssidor

Sedan första numret av Situation Sthlm 1995, som då trycktes i 48 sidor, har det producerat över 20 000 tidningssidor. Omfånget på tidningen har varierat över tid, som mest 68 sidor, något enstaka nummer 100 sidor. Nu är tidningen 52 sidor.

1 279 boksidor

Fyra böcker har givits ut genom åren, sedan 2008: tre böcker *Hemlös – Med egna ord* med säljarnas texter samlade. Samt *Raines dagbok 2010*. Det blir sammanlagt 1 279 världsunika boksidor.

173 skribenter och 700 texter

173 hemlösa och socialt marginaliserade personer har publicerat närmare 700 texter i bokform, som innan dess publicerats på sidorna *Med egna ord* i Situation Sthlm.

**"SÄLJAREN KAN
SKAPA SIG EN
EGEN EKONOMI.
MED EGENMAKT,
FRIHET, OBEROENDE
OCH STOLTHET."**

till att det var det vi måste göra. Annars skulle vi inte bli kvar.

Ett aktiebolag utan vinstutdelning till aktieägarna – eventuellt överskott återinvesteras i verksamheten – började skissas på under 2003 och året efter flyttades successivt tidningsverksamheten över till det nystartade Situation Sthlm AB.

Och här börjar den nya tiden, här läggs grunden för det Situation Sthlm som sedan började mejslas fram – nya personer i ledande befattningar, nya tankar, ny riktning – något år senare och som finns kvar än i dag.

Men vi återkommer till det lite längre fram i texten.

EN TIDNING SÄLJS PÅ GATAN

Som idé på ett ritbord är en gatutidning en tämligen simpel produkt som kan förklaras med några enkelt dragna streck och linjer.

Hemlösa människor säljer en tidning på gatan till allmänheten, för dubbelt så mycket pengar som de tidigare betalat för den, när de köpte den på gatutidningens redaktion. Så ser själva affärsöverenskommelsen mellan parterna ut – vi delar lika på intäkten från tidningen, av respekt och uppskattning för varandras arbete.

Tidningen kan därmed fortsätta tryckas.

Och den hemlösa personen kan skapa sig en egen ekonomi utifrån sin egen förutsättning, med allt vad det innebär av bland annat egenmakt, frihet, oberoende och stolthet.

Det är nämligen själva säljögonblicket av tidningen som är alltings egentliga kärna, det är utifrån den lilla händelsen alla de positiva egenskaperna som en gatutidning kan knuffa i riktning och rörelse, strålar.

Men det handlar inte bara om vad intäkten som säljaren får av en såld tidning kan betyda och omsättas till i praktiken, utan i allra högsta grad om vad vi om som gatutidning väljer att göra med det där ögonblicket. Och allting som pågår och sker runtomkring det.

För köparen.

Och för den enskilda säljaren.

Det handlar dels om tidningens

T MARIATORGET

131

TIDNINGSFÖRSÄLJNINGEN

2

SOCIALA VERKSAMHETEN

BIBLIOTEKET

Olika förlag skänker rest- och överupplagor av böcker. Mycket populärt bland säljarna. Många läser, tar med sig en bok, tipsar andra om böcker de gillar eller letar i hyllorna efter favoritförfattare.

ANSLAGSTAVLAN

Som tack för köpet får man ett sms från säljaren. Som många köpare svarar på. Ofta med en vänlig hälsning eller några ord om köpet. Alla svar ges till respektive säljare. Mycket uppskattat.

KAFFEMASKINEN

Som på alla arbetsplatser är kaffemaskinen ett populärt inslag i vardagen. På morgnarna finns det mackor till säljarna också. För att alla på väg ut på gatan att sälja ska kunna få något i magen.

KAFÉET

Några kafébord, några stolar. Så säljarna kan sitta ner och ta en kopp kaffe och läsa en tidning eller kolla sin post eller träffa kollegor och prata en stund.

DATORERNA

Vissa använder datorerna för att skriva texter till tidningen. Andra kollar sina mail, läser tidningar på nätet, kollar Youtube-klipp, eller håller koll på det kommande vädret. Somliga lyssnar på musik i lurar. Högt. Och sjunger med. Ibland.

TELEFONRUMMET

Känsliga privata samtal som ska ringas – till exempel till myndigheter, barn eller familjen – kan man ringa från telefonrummet där man kan tala ostörd. Och antingen använda vår telefon eller ringa från sin egen.

TOALETTEN

Viktig. För människor som lever på gatan är det en trygghet att veta att det på deras arbetsplats finns en toalett som de har tillgång till.

DISTRIBUTIONEN

Här köper man tidningar över disk, hämtar ut pengar/tidningar för swish, gör nytt säljarleg, de som har sin post hit hämtar den här, vill man köpa en t-shirt eller tröja eller tidningsvagn till självkostnadspris gör man det här.

MÖTES/INSKRIVNINGSRUMMET

När en ny säljare kommer till Situation Sthlm har man ett inskrivningssamtal, de får regler som gäller vid försäljningen gås igenom. Eller andra samtal med säljarna som behöver hållas enskilt, för integritetens skull.

3

DISTRIBUTIONEN

kvalitet och läsvärde, att det som säljs är en tidning som är värd vad den kostar och håller en så pass hög journalistisk kvalitet att den får människor att återvända till den och fortsätta köpa den. Och det handlar om hur man som gatutidning förhåller sig till, ser på, bemöter, uppmuntrar, stärker, hjälper och stödjer den grupp av hemlösa och socialt marginaliserade människor som väljer att ställa sig på gatan och sälja tidningen.

Efter att ha investerat sina egna pengar i tidningar att sälja.

Hur man som gatutidning på olika sätt – alltifrån bemötandet i dörren till tillhandahållandet av väskorna att bära tidningarna i - möjliggör säljarnas arbete med att sälja tidningen, är det smorda kugghjul som får en gatutidning att fortsätta i riktningen framåt.

DEN NYA TIDEN

Grundidén fanns på plats. Tidningen som egen produkt hade en någorlunda kontur.

Men det fanns ingen tydlig plan och riktning, ingen utvecklad och djupare tanke med hur och varför vi skulle och borde göra det vi

”DET ÄR LÅGA TRÖSKLAR IN, LÅGA KRAV FÖR ATT KUNNA TA DEL AV VERKSAMHETEN.”

gör, ingen långsiktig blick på hur alla delar av företaget – från tidningen till säljet på gatan till skapandet av andra intäkter som annonser och stödprenumerationer – skulle renodlas, utvecklas och fogas ihop till en enhet som drog åt samma håll.

När Pia Stolt anställdes som VD för Situation Sthlm på hösten 2005 var något av det första hon gjorde att anställa Jenny Lindroth som ansvarig för den sociala verksamheten.

Fokus blev att renodla. Smalna av. Och från grunden definiera vad Situation Sthlm är och ska vara.

– Grunden handlar om att bli vid din läst. Man kan bli halvbra om man sprider sig tunn och försöker se till alla behov som kan finnas. Vi upptäckte då att vi tappade uppgiften – vad är det vi ska göra? Därför är vårt fokus på arbete, sysselsättning. Vi är jobbet man går till, säger Pia Stolt.

Situation Sthlm är en lågtröskelverksamhet, vilket antyder precis det namnet säger – att det är låga trösklar in, låga krav för att kunna ta del av verksamheten.

– Med krav menas att vi inte kräver att man

Roger Weimar hämtar ut sina swish och tar nya tidningar – samordnare Jonas Svenson har just räknat upp dem på disken – för en del och hundra kronor i kontanter. Några swish lämnar han kvar till nya tidningar vid ett senare tillfälle.

Säljaren Susanne Jansson och samordnare Ingmari Olofsson samtalar. Det är i de där korta, informella samtalen, som relationen skapas, den relation som sedan kan vara nyckeln till förändring.

MARIA HAGSTRÖM

är helt drogfri. Många av våra säljare har, eller har haft, en beroendeproblematik som de kämpar med. Vilket gör att de inte kvalificerar sig för ett jobb på den öppna arbetsmarknaden, jobb i offentlig regi, praktikplatser, offentligt skyddade anställningar eller att studera, berättar Jenny Lindroth, och lägger till:

– Därför är lågtröskelverksamheter som Situation Sthlm jätteviktiga, därför att de fångar upp människor som annars faller mellan stolarna. Inte alla kan och vill, eller är inte motiverade till eller klarar av, att sluta missbruka.

Pia Stolt påpekar att det redan finns tillräckligt med höga trösklar i samhället.

– Vi skulle ju inte nå den här säljkåren om vi hade höga trösklar. Det finns väldigt få möjligheter till arbete för människor som klarar låga trösklar. Vill man att de i slutändan ska klara av ett sätt att bo så måste man vända sig mot vad den här målgruppen klarar av. Och de klarar av låga trösklar.

Hon berättar att tidningsförsäljningen och att ta del av Situation Sthlms verksamheter ökar möjligheten att kunna bo.

– Även om man bor ett tag och det kanske inte går bra, men alla såna erfarenheter – nu bor jag här, nu klarar jag det här i tre månader, är i sig rehabiliterande veckor, månader eller år och ökar sannolikheten att man ska klara det en längre period sen, exempelvis i Bostad först.

– Vi får ofta frågan om hur många som kommer ut på den ordinarie arbetsmarknaden. Det är inte det primära målet med det vi gör, utan det primära målet är att kunna bo på ett mindre utsatt och skadligt sätt.

I dag talar man mycket om harm reduction, att fokus ska vara på att minska skadeverkningar och rädda liv. När Situation Sthlm startade 1995 arbetade man redan på det sättet, utan att veta om att det hade ett namn. Begreppet harm reduction och dess metoder fick vi nys om först vid en reportageresa till Amsterdam 1998.

Jenny Lindroth:

– Att minska skadeverkningarna för ett beteende som inte slutar, rädda liv i stället för att straffa – det är det som är både verksamhetens och sysselsättningens röda tråd. ►►

HUR GICK DET SEN?

Vargen Jansson
Sålde Situation Sthlm för drygt tio år sedan.

Vad har du gjort sedan du slutade sälja Situation Sthlm?

– Jag fick tillbaka mitt körkort och var ute på vägarna igen. Körde lastbil till Polen, Tyskland, England, Danmark, Norge – överallt. Jag trivdes jättebra med det, men jag var borta länge från frugan, ofta två och en halv vecka i stöten. Hade henne ofta med på högtalartelefonen i lastbilen. På somrarna åkte mina döttrar med mig ibland.

– Innan jag körde lastbil drack jag i stort sett varje dag, men så var det inte sen. Delvis för att jag måste vara nykter när jag kör. Jag hade alkohol i lastbilen. Den var min egen, men släpen tillhörde firman jag jobbade för – 18-24 meter långa släp.

Vad hade du i lasten?

– Bland annat körde jag balkar till järnvägar från Polen till Sverige. Men jag visste inte alltid vad som fanns i släpet, särskilt om det inte stod på följesedeln – allt var ju plomberat.

– Jag var till Ryssland två gånger sedan kriget startade, fick dispens för att komma in. Först när jag kom hem igen berättade chefen vad jag hade kört: krigsmateriel. Hade jag vetat det hade jag aldrig kört.

Vad gör du nu?

– Nyligen gick firman jag jobbade åt i konkurs. Det kändes ju tragiskt efter alla år. Jag är 62 år nu och känner att det här med att söka jobb är svårt och jag orkar inte längre flacka runt med lastbil. Jag har haft några ströjobb, som budkörning med skåpbil. Jag behöver sysselsätta mig mer om dagarna i stället för att rulla tummarna och har tänkt börja sälja Situation Sthlm igen.

Har du nån framtidsdröm?

– Kunna köpa ett släp till min lastbil och bygga om halva släpet till bostad och andra halvan till mina isracing-hojar. Då kan jag ta med mig frugan, åka någonstans där det finns en racingbana. Eller bara dra på semester.

HUR GICK DET SEN?

Pia Sjögren

Sälde Situation Sthlm
1996-2002.

ANNELI HILDONEN

Situation Sthlm fyller 30 år, hur känns det?

– Time flies! Det är kul att Uffe har hållit ihop allt. Jag var med nästan från start, började sälja 1996 tror jag. Jag bodde i Hagaparken och redaktionen låg på Roslagsgatan. Tidningarna fanns i en lucka i golvet. Jag var säljare nummer 17 och stod först på Drottninggatan. Jag minns särskilt alla spännande möten med människor. En del glömmar jag aldrig, som när jag träffade Babsan på Karlaplan. Ibland blir jag sugen på att sälja igen. Om jag hade orkat så skulle jag gärna göra det.

Varför slutade du sälja?

– 2001 fick jag ett ryck. Jag satt häktad och bestämde mig för att göra nåt. Jag var less på livet som följt mig sedan 1969. Efter anstalten Ljustadalen kom jag till behandlingshemmet Korpberget i Ångermanland. Jag blev drogfri, utbildades till alkohol- och drogterapeut och började jobba där.

Många har följt ditt liv i Tom Alandhs fem filmer om dig, brukar du bli igenkänd?

– Nyligen, när jag var deppig och vändade på färdtjänsten utanför Nordea i Solna, kom det fram en tjej: "Pia! Jag har sett filmerna flera gånger. Jag är ett stort fan!" Det gjorde min dag. Det händer ofta att folk känner igen mig – de där filmerna har gjort avtryck. Jag tycker att de fick fram att det finns en människa bakom varje historia. Tom har blivit en kär vän. När jag fyllde 70 kom han med blommor.

Hur är det med dig i dag?

– Det är jobbigt med sjukdom och skit. Jag flyttade ner igen till Sundbyberg när min mamma blev blind. Hon dog för ett år sen, men det var mysigt att vi fick tid tillsammans innan. Nu bor jag kvar i hennes lägenhet. I november dog min son i cancer. Han skulle fylla 50 och var jättefin. Det blev den slutliga smällen. Det har varit – och är – tungt. Jag kämpar på. Jag är sjuk men vill vara med ett tag till och får hjälp och stöd av några vänner.

4

REDAKTIONEN/KONTORET

Klappväggen växer till sig, ett nytt nummer på väg att ta form. Över axeln på AD Johan Olsson ses kommande nummers omslag. Reporter Maria Hagström och chefredaktör Ulf Stolt står mitt i respektive skriv.

Det är under de informella, snabbt uppstående redaktionella samtalen som tidningen tar form och utvecklas, som idéer kan slöjdas ut och bli till, förfinas och tänkas klart.

Jenny Lindroth, ansvarig för den sociala verksamheten, och VD Pia Stolt, gör gemensam sak framför en datorskärm när en presentation ska förordigställas.

HJÄLPTILL SJÄLVHJÄLP

Jenny Lindroth beskriver den röda tråden i begreppet hjälp till självhjälp.

– Vi hjälper inte säljarna med det de bör klara av själva. Det finns andra organisationer som är väldigt bra på det, de har volontärer och personal som hjälper brukare eller gäster eller deltagare att få hjälp och stöd att göra saker. Vi försöker motivera dem att förändras själva.

Det handlar om att stimulera sysselsättning i stort och smått. Att stimulera individens kapacitet – som ofta är större än vad personen själv tror, och också vad många i omgivningen tror.

– Det märker man tydligt i skriparverkstaden med människor som kanske aldrig haft en tanke på att de kunde skriva nåt, men kanske haft en dröm om att göra det. Men nu gör det. Boken som kommer ut nu är ett bra exempel på det, säger Pia Stolt.

Och för att kunna stimulera människor att sysselsätta sig så är det viktigt hur man bemöter människor, vad de möts av för attityd från

personalen här när de kommer hit.

– När en säljare kommer hit och vill bli säljare så har personen redan gjort ett aktivt val att vilja förändra sin situation. Vi möter ju människor i nån slags ambition av förändringsvilja, så i stället för att bekräfta personen som då kommer in här som en stackare, så bemöter vi dem med möjligheten av vad man kan göra. Vilket är utvecklande och rehabiliterande i sig, säger Jenny Lindroth.

Pia Stolt berättar att hon ofta – hennes skrivbord är placerat inte så långt från dörren ut till distributionen – hör personalen i distribution fråga den som kommer in. ”Hej, vad kan vi göra för dig?”

– Det blir en enorm skillnad i bemötande än att komma nånstans där människor talar om för dig vad du ska göra: ”först ska du klara det här, sen ska du göra det här...”. Det tror jag är enormt viktigt. En liten grej, men känslan av att bli tillfrågad ”vad kan jag göra för dig?” för nån som sällan blir tillfrågad det, är betydelsefull.

Roligare än så här bör man inte ha på kontoret. Från vänster: Maria Hagström, reporter, Johan Olsson, AD, Jenny Lindroth, verksamhetschef sociala verksamheten, Pia Stolt VD och Ulf Stolt, chefredaktör. På bilden saknas Herman Sundgren, annonser och företagsprenumerationer.

2020

SITUATION STHLMS HISTORIA

Pandemin slog till snabbt. På kort tid ställdes verksamheten om, skyddsglas sattes upp, senare såldes tidningen genom dörren. Där handsprit och munskydd delades ut och var obligatoriskt. Vi hade öppet varje dag. Efter 435 dagar kunde verksamheten öppna igen som vanligt.

Jenny Lindroth berättar att det ibland kan handla om att vilja sätta sig med personalen i distributionen och bara prata. Ha ett motiverande samtal, berätta var de befinner sig, sätta ord på det som hänt under dagen, försäljningen eller privata angelägenheter.

– Vi är en partipolitiskt, religiöst och fackligt obunden organisation, vi är inte en myndighet, det kommer inga repressalier. Så relationen mellan oss och säljarna är på så vis ren, det som sägs får inga konsekvenser. Här kan man vara ärlig, man kan berätta hur man mår, vad man gjort, utan att det sätts i gång åtgärder.

Att sälja Situation Sthlm är ett frivilligt val. Pia Stolt understryker det viktiga i det, att det finns en mängd sammanhang och institutioner som hemlösa människor måste deala med, som inte är frivilliga val.

– För många tror jag att vi är den enda fungerande organisationen eller verksamheten som de har den relationen till. Annars är det mycket måsten, man måste hit, vara där då, måste ►►

hit då. Men du måste inte vara här, du är här om det passar dig, så mycket eller så lite du vill, finns inget krav att du ska sälja x antal tidningar.

– Att sälja tidningen är frivilligt. Du behöver inte tala med personalen, ha din post ställd hit eller äta våfflor när det bjuds på det. Allt är frivilligt.

EN LÅNGSAM BERÄTTELSE

När Situation Sthlm gav ut sina första nummer av tidningen 1995-1996 fanns det ingen sammanhållande redaktionell tanke med varför tidningen såg ut som den gjorde, berättade det

"TIDNINGEN ÄR EN LÅNGSAMT PÅGÅENDE BERÄTTELSE OM STOCKHOLM."

Samordnare Ingmari Olofsson och en av tidningens säljare. De långa relationerna skapar en grund och ett förtroende, en trygghet att det finns någon som vet. Och förstår. Som lyssnar. Utan att döma.

den gjorde, på det sätt den gjorde.

Det gick inte att ha det då.

Dels berodde det på redaktionens okunskap och orutin – ingen hade gjort en tidning tidigare, knappt ens skrivit i någon – och den sporadiska utgivningen de första åren gjorde det svårt att hitta en kontinuitet.

När EU-projektet rullade i gång 1997 och tidningen började komma ut regelbundet – tidningen har hållit den utgivningen sedan dess – sista onsdagen varje månad, började det bli möjligt att planera och lyfta blicken framåt.

– Att Stockholm var den naturliga utgångspunkten i allt berättande var ju uppenbart från början. Och att det skulle vara någon form av gatunära anknytning i utblicken på ämnen och reportage- och personval var också ganska klart. Men vad betyder det, egentligen, hur gör man det?

Det var också klart från början att vi aldrig skulle turista i tidningssäljarnas tillvaro – däremot skulle vi få dem att själva skriva och berätta om det hemlösa livet medan det levdes. De första sidorna med säljarnas texter, döpta till Gatuplanet, började publiceras 1997, Raine Gustafsson publicerade sin första dagbok i juni numret, # 18, 1998.

När jag nu bläddrar i de tidiga numren av tidningen – jag kikade just igenom de femtio-fem första numren – så är det en hel del som med tiden, efter några års utgivning, går att känna igen i tidningen fortfarande. Vi är på gator och innergårdar och skriver om märkliga jobb och håller ett ständigt öga på vad som sker inom den politiska sfären som påverkar säljarnas situation.

Personer som intervjuas i olika format får pratat till punkt. De är aktuella, de är stockholmare, de är inte de mest uppenbara i mediaflödet – vissa är kanske det – och reportage och bilder får ta plats.

Det är uppenbar tonvikt på kultur och samhälle. Och Stockholm. Och gatan.

Vi har egentligen bara förädlad det hela. Blivit tydligare. Kanske lite mindre ängsliga.

Situation Sthlm är egentligen klassisk lokaljournalistik, synnerligen geografiskt snäv sådan, men i magasinsformat. Den enda i sitt slag.

Som publicerar en långsamt pågående berättelse om Stockholm och situationen här, månad efter månad, år efter år. Med blicken alltjämt på de gator den berättar om, och med säljarnas unika röster i varje nummer.

En kopp kaffe och en ostmacka kan ta en långt. Det tog Markku Ranta ut på gatan sedan med några tidningar i väskan som han ställde sig och sålde.

Det handlar dels om yttrandefrihet, om att i tidningen ge hemlösa människor en tydlig röst och ett sammanhang. Och att med tidningsförsäljningen på gatan vara en ständig påminnelse om en verklighet.

Som en hemlös person kämpar med att förändra. En tidning i taget.

TYDLIGHETVIKTIGT

Något Pia Stolt insåg ganska snabbt när hon tillträdde som VD var att verksamheten behövde smaltas av, och att som organisation lära sig att säga nej.

– För att bli nischad och riktigt duktig på det man gör så krävs det att man blir ganska smal. Det är svårt att sörja för dusch och sov och mat, och samtidigt driva en skrivareverksamhet och va en redaktion. Det är stora glapp där emellan.

– Nåt vi varit tvungna att tänka till kring är att säga nej. Bli bra på att värna kärnverksamheten, eftersom behoven är så stora så är det lätt att frestas att göra mer än man kan.

Som exempel fanns ett system tidigare att säljarna kunde låna tidningar.

– Vi kunde ju se de negativa effekterna av det och lära oss. Man fick låna tidningar... Vänta nu, vi sätter säljarna i skuldfällor, skapar konfliktytor, bygger in bråksituationer – "Nej, jag lånade inte så många...".

Systemet upphörde snabbt.

– Den goda viljan – som vi talat mycket om och verkligen problematiserat – som handlar om att det verkar så snällt att va snäll, men egentligen handlar det om att det snällaste man kan göra är att ge människor makt.

– Vi har alltid haft med oss det här med att problematisera den goda viljan och vad som känns bra i kroppen för oss att göra: "Åh, vi har en brännbollsaktivitet...". Och i stället orka att ge säljarna det de efterfrågar.

Jenny Lindroth påpekar behovet av att ha en verksamhet som är tydlig.

– Säljarna ska veta vad som förväntas av dem när de kommer hit, annars stimulerar ju det till kaos, och de har tillräckligt med kaos i sina liv. Vi kan inte täcka alla hjälpbehov som våra säljare har. De har också väldigt olika behov. Många har alkohol- eller drogberoenden, andra har en psykiatrisk problematik, vissa har kommit längre än andra.

– Det finns andra hjälporganisationer som är bättre än oss på det här basala behoven, kläder, mat, en säng för natten, typ kyrkor, andra idéburna organisationer.

ENTIDNINGITAGET

Situation Sthlm är en liten, flexibel och snabbriktig organisation – vägen från beslut till handling kan handla om timmar. Och den kontinuitet som behövs för att skapa relationer handlar också om att få personal att ►►

MARIA HAGSTROM

HUR GICK DET SEN?

Jan Andersson
Sålde Situation Sthlm
2010-2014.

När och hur kom du i kontakt med Situation Sthlm?

– Jag började sälja tidningen när jag flyttade till Stockholm år 2010 från Älvda-len. Där hade jag bott hos min mor, men sa till soc att jag ville se nåt annat. Jag ville bo i Stockholm, hade aldrig varit där. Jag bad om en chans på några veckor, men sedan sa socionomen: "Det låter som att du vill vara kvar".

– Jag bodde på stödboendet Krinolinerna i Fruängen. Det var en där som stack i väg varje morgon för att sälja tidningar. Han undrade om inte jag också ville tjäna lite pengar, få mer socialt och lära känna Stockholm bättre. I fyra år sålde jag tidningen.

"Jag bor i Orsa. Jag ångrar att jag flyttade hit. Det har blivit så mycket skit här. Mycket droger."

Hur var det att sälja tidningar?

– Jag blev helt frälst. Jag kunde åka till tidningen innan klockan åtta på morgonen och vänta vid dörren tills personalen kom. Köpte tio tidningar och åkte till Slussen och sålde. Eller till Fruängen. Jag blev känd där och fick kompisar. Folk bjöd på kaffe och var hur gulliga som helst. Jag trivdes med att sälja tidningar.

Hur ser livet ut i dag?

– Jag har opererat hjärtat och har krämpor. Men ska se om jag kan träna upp mig igen. Jag bor i Orsa. Det fanns en ledig lägenhet här 2014, en etta. Jag ångrar att jag flyttade hit. Det har blivit så mycket skit här. Mycket droger – det jag vill bort ifrån. Det finns ingen framtid här. Jag vill tillbaka till Stockholm och till livet jag hade där. Då kände jag att jag fick styrka och hade lust till allt. Jag älskar också Bajen och följer med så gott jag kan nu. Köpte en Bajen-flagga på loppis som sitter på väggen hemma. Gillar även folket i Stockholm. Jag har hopp om att flytta tillbaka – 110 procent.

De tidningar som såldes tidigare har nu skapat förutsättningen att kunna köpa ytterligare tidningar, gå tillbaka ut och sälja dem och på så sätt börja tjäna lite egna pengar. Vart den förändringen sedan slutar...

HUR GICK DET SEN?

MARIA HAGSTRÖM

Ditte Leth Nielsen

Sålde Situation Sthlm några år på 2010-talet.

När började du sälja Situation Sthlm?

– Det var när tidningen låg på Krukmakargatan. Jag hade tappat lägenheten och träffat en galning – det var så mycket som hände då. Det var rörigt. Tidningen var min räddning många gånger. Jag var jätteglad att jag hade den, så att jag inte behövde ägna mig åt kriminalitet.

– När jag slutade jobbade jag i Tjuvgods second hand-butik, där jag hade hand om kläderna. Det enda jag hade svårt med då var tiderna. Jag har ADHD och har svårt att uppskatta tiden. Det gör att en del tycker att man inte tar saker och ting på allvar, men så är det inte.

– Jag var också hos Sam Wiberg som öppnade ett behandlingshem. Jag fick flytta in där och mina barn kunde komma till mig kontinuerligt. Det räddade relationen med barnen.

Hur är din situation i dag?

– Precis tvärtom mot hur det var när jag började sälja tidningen. Jag bor i Sättra och trivs jättebra. Jag har en suteränglägenhet med en altan in mot gården. Och så har jag skaffat en katt.

– Jag har fått lägenheten via soc. Det är inte "Bostad först", utan jag har fått gå den långa vägen – först träningslägenhet och sedan försökslägenhet. Nu kollar vi på mina skulder – jag har en SL-bot som har vuxit – för att jag ska kunna skriva förstahandskontrakt till hösten. Det blir jättebra, jag har ju skapat mig ett hem.

– Jag har en lugn och trygg miljö och tre dagar i veckan hämtar jag medicin på "teamet". Tidigare pysslade jag med självrmedicinering, men det ledde naturligtvis till olika kriminella saker. Så är det inte nu – det är rätt stabilt, helt enkelt.

Vad händer framöver?

– Det värsta jag vet är tristess, det går så fort att man glider över på fel saker då. För att få en bra rutin, och ha nåt att göra, tänker jag börja sälja Situation Sthlm igen. Jag uppskattar tidningen, tyckte att det var kul att sälja och har vännor här som jag tycker väldigt mycket om.

"DE DÄR SMÅ SAMTALEN MAN HAR HELA TIDEN, DET ÄR DE SOM BYGGER DE VIKTIGA RELATIONERNA."

trivas och vara kvar, för att tiden att skapa de lång, djupa relationer som kan vara avgörande för förändring, kan skapas.

– Jag tror att skälet till att vi har människor här som jobbat länge – man borde väl egentligen fråga var och en varför – är att vi har en stor grad av frihet, en stor grad av tilltro till människors kapacitet och kompetens, det finns ett stort utrymme för att komma med egna idéer och tankar. Det är inte toppstyrt på nåt sätt.

– Grunden är att vi som arbetsgivare försöker tillmötesgå människors behov av att få ihop ett liv och ett jobb, säger Pia Stolt.

Bland annat handlar det om att bygga bort sådant som kan frustrera.

– Vi har i stället varit bra på att dra in resurser så att möjligheten finns för vår personal att sörja för de behov de möts av. Givet att vi har en avgränsad mängd behov vi ska svara upp mot, givet tiden som finns att hjälpa.

– Det finns tid att hjälpa nån att betala en räkning. Det finns tid att relatera till människorna här. Då går man från jobbet med en känsla av att man räcker till. Jag tror det är en jätteviktig sak.

Ingmari Olofsson och Jonas Svensson har båda jobbat länge som samordnare i distributionen. De säljer bland annat tidningar till

säljarna som ska ut och sälja, betalar ut pengar för swish från redan sålda tidningar, men det kanske viktigaste arbetet de gör är att de skapar relationer med säljarna.

– Själva distributionen tar inte så mycket tid, i så fall att man står och håller i en tidning under ett köp och pratar. Man fångar upp – många är snabba ut och in – så enda chansen att prata med dem är då.

– Kolla hur de mår, hur läget är. Man försöker ta chansen att prata lite med dem som inte kommer in och hänger. En del gör ju det, sitter kvar ett tag, de har man ju tid att snacka med. Men de som är snabba ut och in, som köper en tidning i taget, då är enda chansen att prata när de köper en tidning.

Ingmari Olofsson berättar att det är i de där korta samtalen, som ibland kan bli längre, som sker kanske flera gånger under en dag, som relationen sakta byggs upp och skapas.

– Man småpratar ju lite, kollar läget, får veta nånting. De där små samtalen man har hela tiden, det är de som bygger det.

2025

SITUATION STHLMS HISTORIA

30 år på gatan. Läsning som förändrat liv, en tidning i taget, i tre decennier. Och som gäva till läsarna för att uppmärksamma det, den tredje boken *Hemlös* – Med egna ord. Som till skillnad från de andra böckerna inte säljs i bokhandeln utan kan bara fås tillsammans med tidningen.

6

MOT FÖRSÄLJNINGSPLETSEN

Och den skapade relationen ligger sedan till grund för det fortsatta, att uppmuntra till egenmakt och att ta del av allt det som finns hos Situation Sthlm – möjligheten att skriva i tidningen, ha sin post ställd dit, få hjälp med myndighetskontakter, ha tillgång till telefon och datorer, böcker och dagstidningar, att kunna ta en kopp kaffe på väg ut.

Att få ett sammanhang, en tillhörighet, en plats.

– En person som lever i utanförskap, beroende och socialt utanförskap, då är man sedd som en loser, ett offer för sina omständigheter. Och man kan ju problematisera varför nån

hamnat där, men det gör inte vi.

– Att då få vara i ett sammanhang och ha en tillhörighet är oerhört viktigt för människor. Det tycker jag man märker på våra säljare. De är kollegor. Det är nåt annat än den som sitter och dricker öl på en bänk, när de får på sitt säljarleg. De blir bemötta på ett annat sätt. De representerar en organisation, har kollegor, säljer en tidning, säger Jenny Lindroth.

Pia Stolt beskriver det långvariga arbetet med att få allmänheten att förstå att Situation Sthlm är en lågtröskelverksamhet för hemlösa och socialt marginaliserade människor med en viss problembild. Och

vad det arbetet betytt för förståelsen.

– Vi har inte åkt runt och sagt att ”tre enkla steg så är de tillbaka på arbetsmarknaden igen”. Då hade allmänhetens besvikelse blivit betydligt större, den gång de ser nån med ett leg runt halsen som mår riktigt dåligt. Vi har istället försökt förklara hur stor problembilden faktiskt är – och ändå står de och jobbar med att sälja tidningen. Försöker. Det tror jag har varit så viktigt.

– Vi måste ha en stad, och köpare och läsare i staden, som har en tolerans för människor med den här problematiken. Jag tror att vi hjälp till enormt mycket med den insikten. ■

GRÅT ÖVER DOCKORNA

Varför kan inte jag vara objektiv?
Varför rinner känslorna ut genom
mina ögonhålor och
suddar ut sikten så att allt vrängs ut och in
som tarmar,
kritvitt illamående, krig,
spyr, regnet öser ner
och det är jag som gråter över dockorna,
fortfarande ett försmått barn.
Ingen sol tränger igenom och munnen blir
till ett egoistiskt streck:
ingen älskar mig,
ingen bryr sig,
ingen hör,
ingen betyder någonting och jag
är inte av betydelse för någon.
Oälskad och jag undrar varför,
hur kan det komma sig?
Är jag så vidrig?

LO

Illustration: Peter Stenevald

FORTSATT DÖMD

Jag känner mig trött, trött på att inte komma vidare.
Jag har gjort allt soc sa,
och jag fortsätter göra.
Sysselsättning nästa.
Ingen har hittills velat anställa mig.
Prick i belastningsregistret...
Vem vill ge mig en chans?
En chans att visa att jag också kan, jag är också kompetent, jag har
avtjänat mitt straff, men jag blir dömd ändå.
Av de som en gång sa åt mig vad jag skulle göra, de som kallas "vanliga
människor"...
Vem hjälper mig nu? Vem ser mig?
Jag som bara vill komma vidare.

Theres

TILL DIG LOUISE

Du kom och köpte en tidning fast du redan köpt en. Jag blev jätteglad
för du skulle ge bort den här till en vän som skulle få den i present. Det
tycker jag var supersnällt.

Lena Freij

RÄDD

Rädd för dagen som gryr, rädd
för den nakna vakenheten
(liksom natten, sömnen och
marans drömska saga), rädd att
ställa mig upp och att ta första
steget, rädd för vart stegen mig
leder. Rädd för gruset på vägen,
rädd för stenen i foten, rädd
för husen och staden, rädd att
gränderna är mig för snäva.

Rädd för kurvor och hörn, vad
än gömmer sig runt om, rädd
för framåt och bakåt, rädd för
rundgång.

Rädd att vattnet är för varmt
eller för kallt men ändå rädd för
lagom – utan form, konsistens
och nyans.

Rädd att visa min egen kulör
men rädd att vara för vag,
oklar, konstig och störd, dock
jätteskrämd för normaliteten.

Rädd för skälen av vägen,
rädd för valet de kräver, rädd för
vilsenheten. Oerhört rädd för
konflikter, därav rundhäntheten,
den som gör mig blott till en
marionett, rädd för den svans-
viftande viljelösheten.

Rädd att vara för snäll och

även om det är just vad en som
jag behöver, för att vakna, för
fan, rädd som satan att få (om
ens en välmenande) smäll!

Rädd för blicken som ser mig,
rädd den ser mig som ful och/eller
kanske precis så som jag är just nu.

Rädd för förälskelsens lekar
som ändå alltid tilländalöper, hur
mycket jag än "för alltid" försöker.

Rädd för kärleken, närheten,
intimiteten, rädd den kommer
sedan vänder på klacken och flyr.

Rädd för hållande händer, att
jag ser Dig som min, att jag ej
släpper taget, därmed stryker
det som kunde bli Du, jag och vi.

Rädd för tiden som går, för
förlorade år, för förluster, för
skörden av minnen som sår,
inget annat än sår.

Rädd att tyngden omsider blir
mig för tung, rädd att ödet mitt är
att jag lider och lider och lider, hur
jag än vänder och vrider och strider.

Rädd att vara för lite, rädd att
inte räcka till, rädd att vara för
mycket, stå på tå och rädd att
sträcka mig högt. Rädd för kort,
rädd för gott, rädd att bara vara –
rädd att alltid bara vara rädd.

Henrik Landvik

Hemlöshet. Från uteliggare till aktiva röster – så har mediernas rapportering förändrats under 30 år.

MEDIERAPPORTERINGEN om hemlöshet har förändrats de senaste 30 åren – i gestaltning, typ av journalistik och språkbruk. "Uteliggare" har blivit "person som lever i hemlöshet". På samma sätt har "narkoman" ersatts med "person med beroende". Ätminstone för det mesta.

Så här har rapporteringen sett ut, årtionde för årtionde.

1990-TALET

Medierapporteringen bestod av generaliseringar och stigmatisering. Människor som levde i

hemlöshet skildrades ofta som en homogen grupp – män med missbruk eller psykisk ohälsa. Det publicerades stereotypa beskrivningar av "alkoholiserade män på parkbänken". Det fanns en moralistisk blick på alkohol- och drogberoende, som kunde framställas som en självförvårdad livsstil.

I den vetenskapliga artikeln

"Porträtterad nöd – berättelser om hemlösa" beskrev hemlöshetsforskaren Hans Swärd hur välgörenhetsorganisationers kampanjbilder – ofta i svartvitt och med utslagna människor i slitna kläder – fick stort massmedialt genomslag med intervjuer med kampanjledningen som följd.

Dessa så kallade "trashanks-

porträtt" riskerade att förenkla verkligheten och förstärka gränsen mellan "de hemlösa" och "majoritetssamhället". Samtidigt passade väldigt få hemlösa in i beskrivningen.

Men på slutet av 1990-talet började man också tala om en "ny hemlöshet" – där det inte längre bara handlade om "mannen på bänken". Det gjordes då skillnad mellan "de nya fattiga" och de traditionellt hemlösa.

2000-TALET

Under 2000-talet nyanserades bilden av hemlöshet. Situation Sthlm hade etablerats några år tidigare och tidningssäljares egna berättelser publicerades. Andra medier började också söka individuella röster – även från kvinnor och unga.

Fler artiklar och debattinlägg började rikta kritik mot bostadspolitik och socialtjänstens begränsade resurser. Hemlöshet beskrevs allt oftare utifrån strukturella orsaker, men missbruk, psykisk ohälsa och individuellt ansvar var dominerade.

När det kommer till drogberoende började en fokusförskjutning att ske – allt fler artiklar lyfte vårdbehov, brist på behandlingsplatser och psykiatriens betydelse.

2010-TALET

Under 2010-talet diskuterades hemlöshet allt mer som ett

Då: Knarkare. Nu: Person med beroendeproblematik.

90-talets så kallade "trashanksporträtt" förenklade verkligheten, men fick stort medialt genomslag.

DREAMSTIME

Då: Uteliggare. Nu: Person som sover ute.

resultat av bostadsbrist, osäker arbetsmarknad och nedskärningar i offentlig sektor. Fokus flyttades från individens handlingar till samhällsstrukturer – från ”vad de gör” till ”vad som saknas omkring dem”.

I studien ”Hemlöshet i svensk media”, vid Uppsala universitet analyserades mediernas framställning av hemlöshet under 2018. Studien visade att medierna använde en relativt neutral ton och fokuserade mer på politiska lösningar än individers ansvar.

Tonen blev mer undersökande och evidensbaserad. Beroende kopplades allt oftare till trauma, psykisk ohälsa, samsjuklighet, socioekonomiska faktorer och brister i samhällets stöd. Människor föll mellan stolarna. Beroende betraktades

i allt högre grad som en sjukdom – inte ett val. Det innebar inte att den moraliska blicken försvann, men den ifrågasattes oftare.

2020-TALET

Språkbruket har förändrats genom årtionden och i dag är det mer fokus på människan. Hon är inte ”en hemlös” eller ”en missbrukare”, hon är en människa som lever i hemlöshet, vilket är ett språk Situation Sthlm använde tidigt. Begreppet ”strukturell hemlöshet” används allt oftare i medier, även om missbruk och psykisk ohälsa fortfarande hamnar i centrum.

Studien Den komplexa hemlösheten, som undersöker artiklar i Aftonbladet och Dagens Nyheter under 2020–2021, visar att medierna i dag ofta ger en mer nyanserad bild av hemlöshet och som ett samhällsproblem – men bilden av ”vi och dem” lever kvar. Hemlösa människor som grupp benämns fortfarande ofta som ”de hemlösa”. ■

Allt fler barnfamiljer lever i strukturell hemlöshet

Antalet barn med osäkra boendeförhållanden blir allt fler, enligt Sveriges Stadsmissioner hemlöshetsrapport. Vräkningar av barnfamiljer har ökat med nästan 25 procent på två år. I Stockholmsregionen vräktes förra året 56 familjer där 107 barn berördes, enligt rapporten. Men statistiken visar inte alla de barnfamiljer som lever i strukturell hemlöshet. De saknar ofta social problematik, vilket gör att de kan bli utan stöd från kommunerna.

– Vi möter ständigt föräldrar som arbetar och har en regelbunden inkomst, men som ändå inte kan få en bostad. Bostadsmarknadens höga trösklar gör att de

tvingas flytta mellan korttidslösningar och tillfälliga boenden. Barnen får sämre förutsättningar att klara skolan, få vänner och ha en meningsfull fritid. Detta utanförskap och utsatthet följer ofta med upp i vuxen ålder, riskerar att vara livet ut och att gå i arv, säger Åsa Paborn, direktor Stockholms Stadsmission, som påpekar att barnkonventionen är lag i Sverige och förpliktigar kommuner att ta ansvar.

Stadsmissionens rapport tar upp några modeller som exempel på sätt att arbeta, såsom Kym-mendömodellen med kooperativ hyresrätt och inkomstbaserad hyra som trappas upp över tid.

Starkare cannabis och nitazener

I rapporten ”Europeisk narkotikarapport 2025: Trender och utveckling” varnar EU:s narkotikamyndighet, EUDA, för förändringar på Europas narkotikamarknad. Bland annat ökar nya cannabisprodukter som blir allt starkare. Dessutom

tillkom 47 nya psykoaktiva substanser förra året, 13 av dem upptäcktes i Sverige. EUDA varnar för att nitazener, starka syntetiska opioider, har ökat. De förekommer ofta i förfälskade läkemedel vilket ökar risken för dödliga överdoser.

Medierapporteringen – då och nu

1990-TAL

Fokus på individens brister
Bilden av ”trashanken”
Moralistiskt språk
”Uteliggare”
Narkoman/missbrukare
Nyhetsartiklar
Frånskild verklighet

2020-TAL

Mer fokus på systemfel och strukturer
Fokus på unga, kvinnor och barnfamiljer
Mer neutralt språk
Person som sover ute
Person med beroendeproblematik
Fler fördjupande reportage och poddar
Aktiv röst från personer med erfarenhet

14

gånger vanligare är det att placerade tonårstjejer vårdas för självskador, jämfört med andra jämnåriga. Enligt Socialstyrelsen har också 41 procent av tjejerna och 32 procent av killarna en psykiatrisk diagnos.

18

minuter i genomsnitt, men upp till 68 minuter på helger, är väntetiden hos Hjälpplinen för personer i psykisk kris. För digitalt stöd kan väntan bli en vecka.

ORD FRÅN GATAN

”Minuterna senare rullar vi vidare som ingenting, ut i Stockholmstrafiken.”

Sista raden i Lotta Olssons text ”Som ingenting”, en av de 150 texter som publiceras i boken *Hemlös – Med egna ord* som följde med som gåva i det här numret.

HALLÅ

Lägesrapport
från en säljare

ULF STOLT

Peter Stenevald med boken *Hemlös – Med egna ord* som medföljer som gåva till läsarna med sommarnumret, # 329. Han är en av 48 medverkande skribenter i boken.

Köparnas svar på säljarnas tack-sms för Swish-köpet

”Tack för att jag såg dig i dag på Bondens Marknad. Så bra tidning vill man inte missa. Alltid trevligt att byta några ord med dig.”

”Tack för att du säljer mer än en tidning. Den öppnar fönster som ger ut- och inblick i ögonblick och berättelser som vidgar min tillvaro.”

”Jag har två kaniner och fick insikt om kaninhotellet i Akalla.

”Vilket höjdarnummer. ”Dyngorm forever” var som min barndom (jag är 80). Reportaget om Yung Lean fantastiskt.”

”Har läst halva tidningen, och måste säga att det är nog det bästa numret på länge.”

Alla svar förmedlas till respektive säljare.

Säljaren **Stefan** tackar för köpen den här månaden och ser fram emot nästa månads försäljning.

”Syrran ska få en bok av mig sen”

Peter Stenevald medverkar med fyra texter i boken *Hemlös – Med egna ord*. Han skrev dem på en båt vid Söder Mälarstrand.

Hur känns det att ha texter med i boken?

– Det är jättekul. Verkligen. Jag har ju aldrig tänkt att jag ska va med i en bok. Jag ska ge en bok till min syrra, hon vet

ju redan om allt det där jag skrivit om. **Har du skrivit mycket tidigare?**

– Nej, jag har ju inte det. Jag skrev de där texterna ganska snabbt, sen har det inte blivit så många fler jag haft med i tidningen, men det var det där jag ville berätta, hur jag hade det då, hur mitt liv såg ut då.

– Jag hade precis suttit ett år för mordbrand – jag skriver om det i en av texterna – och bodde på vandrarhems-

båten vid Söder Mälarstrand som brann ner. Men jag hade ett bra alibi, jag satt hos en diakonissa när en polare ringde och sa att båten börjat brinna.

Läser du mycket?

– Nej, faktiskt inte, jag har bara läst två böcker i hela mitt liv – Kenneth Ahls *Grundbulten* och så en annan bok som hette typ *Bettan kofot* eller nåt, jag minns inte.

ULF STOLT

Rädd för att säga nej? Oro och rädsla hör inte hemma i en relation.

Kvinnofridslinjen ger stöd till dig som utsatts för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld. Alla oavsett ålder kan kontakta oss och du är anonym. Du kan ringa eller chatta.

 116 016 kvinnofridslinjen.se

 116 016
Kvinnofridslinjen

Efter skolavslutningen kommer oron.

Över 400 000 barn i Sverige växer upp med missbruk i familjen. För dem betyder sommarlovet inte ledighet och lek, utan oro, ensamhet och kaos. På vårt sommarläger får dessa barn en efterlängtat paus från otryggheten hemma.

Behovet växer. Vi behöver din hjälp för att kunna hjälpa fler. Besök erstadiakoni.se/sommar2025 eller swisha din gåva här

90
KONTO

SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL

ERSTA DIAKONI ÄR EN IDÉBUREN AKTÖR SOM ÅTERINVESTERAR VINSTEN I VERKSAMHETEN.

ERSTA
DIAKONI

Om livet plötsligt tar en oväntad vändning gäller det att ha något tryggt att hålla sig i

Oavsett var du befinner dig i livet, kan det vara klokt att ta tag i vardagsjuridiken – innan livet tar en ny riktning. Det kan du få hjälp med hos en auktoriserad begravningsbyrå.

Är ni ogifta men sammanboende är det till exempel bra att skriva ett samboavtal så att var och en får behålla sina ägodelar vid en eventuell separation. Eller ni kanske vill leva lyckliga resten av livet utan att gifta er, men ändå kunna ärva varandra? Då kan den auktoriserade begravningsbyrån hjälpa er att upprätta ett testamente.

Är ni gifta, eller planerar ni att gifta er eller ingå partnerskap? I så fall behöver ni kanske istället hjälp med att upprätta ett äktenskapsförord som gör viss eller all egendom enskilt ägd. Det kan till exempel handla om att göra ärvd egendom till enskild egendom eller att hålla era respektive förmögenheter åtskilda.

Runt om i landet finns ca 400 kunniga begravningsbyråer redo att hjälpa er med juridiken. Gå in på begravningar.se för att få veta mer eller för att söka efter närmaste auktoriserade begravningsbyrå.

Företagsprenumeration

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på den här sidan? Kontakta oss:

HERMAN SUNDGREN
Tel: 08-545 953 94
Mejl: herman@situationsthlm.se

ZBK

3dO arkitekter ab

Abaton
PRODUKTION AB

adda
Ett företag inom SKR

afa
FÖRSÄKRING

Akademikerförbundet SSR

Akademikernas a-kassa

ALLBA

ANDERS BODIN FASTIGHETER

APHOS

Autoexperter

AXFAST
UTVALDA LÄGEN

BENGT DAHLGREN

BOLIDEN

Bonnier Fastigheter

BOBY
BOTKYRKABYGGEN

BRANDKONTORET
Fastighetsbolag, Järnåkersgatan 10, 141 23 Järnåker

Brokerway

BYGGMÄSTAREFÖRENINGEN
BF

BYGGNADS

Capio

CERTE REVISION

CONNECTING CAPITAL

CHINA TEATERN

constantclean
CARWASH EQUIPMENT SINCE 1987

Fora

coop
östra

CWS **HYGIENE**

Daymi

DANVIKSHEM

dina Dina Försäkringar

DS Smith

EM
EINAR MATTSSON

ERSTA DIAKONI

FASCHING

FAMILJEBOSTÄDER

FF Profilreklam AB

Flinks JÄRN

FRANK & CORDINATA
AKTIEBOLAG

FLOWY

Gröna Lund

HAMMARBY IF

HYGIENE

HANSA PROJEKT

Hertz

Hillgate
ADVISORS AB

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHS MINNE

HEMSÖ

hiQ

HRM
Affärsutveckling
Relationer med affärsförus

HUMAN CARE
Your Life. Your Way.

ICONIC WINES

INDUSTRI VÄRDEN

IKANO
Bostad

Indutrade
Industrial Components

IT-UNDERHÅLL
I STOCKHOLM AB

utvecklingscenter

investor

JANKE
WIKHOLM

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHS MINNE

inResonance
Always in Tune

investor

ALLSERVICE

Kamasa-TOOLS
for the committed

KEABGRUPPEN

VÄRDEN

KERAMIKSTUDION GUSTAVSBERG AB

Kommunal

KPA

Kyrkornas Secondhand i Tilly

LENNART ERICSSON FASTIGHETER AB

Liberalerna

LIME TRAVEL
- SINCE 1995 -

MAREN EL AB
Installation - Service - Skötsel

MAREN EL AB

M Ekholms konsulttjänst AB

m3|BYGG

MEMFIS

Miljöhuset
I STOCKHOLM AB

MIKAs
Etabl. 1986
STOCKHOLM

MÄNNISKORÄTTSDOMSTOLN

NACKA STRAND DENTAL

TOBIAS STERNER

Sara Backman Prytz har samlat modern forskning om kvinnohistoria i boken *Kvinnoriket*.

SARA BACKMAN PRYTZ:

"Kvinnor var kapellväktare på 1500-talet"

I boken *Kvinnoriket* skildrar forskaren Sara Backman Prytz vad det har inneburit att vara kvinna i Sverige under de senaste tusen åren.

BOK Kvinnor har haft en undanskymd plats i historieberivningen, trots att kvinnor i allra högsta grad har format Sveriges utveckling. Ibland talas det om "den dolda kvinnohistorien", men egentligen är den väl doku-

menterad i modern forskning. Kunskaperna finns, men har inte nått ut.

– Forskningen ger nya insikter och utmanar föreställningar. Kvinnor har haft större handlingsutrymme och varit mer betydelsefulla i samhällsutvecklingen, än vi tidigare trott, säger Sara Backman Prytz, docent och forskare vid Uppsala universitet.

Med boken *Kvinnoriket* vill hon visa vad det har inneburit

att vara kvinna under de senaste tusen åren.

– Jag tyckte att det var konstigt att ingen hade skrivit en nyare, övergripande bok om kvinnohistoria, säger Sara Backman Prytz som själv har forskat om flickor och kvinnor i utbildningshistoria.

– I *Kvinnoriket* har jag gjort ett urval av andras forskning. Jag har tagit med det som intresserar mig och det jag vill att andra ska veta. Jag har också velat lyfta

fram lite nyare forskning som många inte känner till.

Kvinnoriket fokuserar inte på de mest kända namnen – inga drottningar eller stora entreprenörer. I stället har hon velat komma nära vardagen och kvinnors betydelse inom kloster, skolor, föreningar, butiker, industrier, salonger, sjukhus, gårdar, kontor och hem.

– Några spår har varit särskilt viktiga för mig, såsom kvinnor i fält – inom försvaret. Också kvinnor inom mejeriproduktionen. När vi gick in i det moderna samhället, när industrialiseringen tog fart och tekniska maskiner plötsligt användes i mejeriproduktionen, blev det en manlig domän. Då fick kvinnorna träda tillbaka.

Boken tar också upp att allt inte präglats av förändring. Vissa saker har förblivit mer eller mindre desamma genom seklerna; som vardagligt jobb och slit. Och kvinnors omsorgsfokus löper som en röd tråd över tiden.

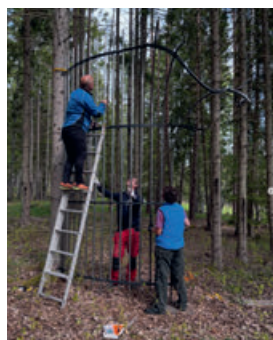
Finns det nåt i boken som har särskild koppling till Stockholm?

– Det är intressant att kvinnor var kapellväktare på 1500-talet. De skötte koren i kyrkan och vaktade alla dyrbara ljusstakar. I Storkyrkan stoppade en av dem en tjuv som kunde gripas. Det tänker man kanske inte – att kvinnor var väktare på den tiden.

MARIA HAGSTRÖM

Boken kommer ut 15 augusti.

Det ideella initiativet **Mörby Gård konst** visar under sommaren konst på Ornö, Ornöfärjan och i Handenterminalen. Tio konstnärer, alla födda på 80-talet, ställer ut i utställningen som tar lek på allvar. Verken består av organiska material, bearbetade bruksföremål och humoristiska miljöer gjorda av prefabricerat material. De finns bland annat ute i skärgårdsnaturen – i skog, på klippor och ängsmark.

MÖRBY GÅRD KONST

The Life Aquatic visas på Boat-in Cinema fredag 8 augusti. Insläpp i Stadshusparken från 17.00, filmstart 19.00.

PRESSBILDKOLLAGET

Wes Anderson på Riddarfjärden

För att fira 35 år av Sommarbio ankrar Stockholms filmfestival en filmduk i Riddarfjärden och visar Wes Andersons *The Life Aquatic* på Boat-In Cinema.

BIO I år firar Sommarbio i Rålambshovsparken 35 år.

Och för att fira det placerar Stockholms Filmfestival ut en dubbelsidig filmduk på en pråm i vattnet framför Stadshuset och låter Wes Andersons film *The Life Aquatic* från 2004 – hans hyllning till oceanografer, tillägnad Jacques Cousteau – visas på en plats som både kopplar till filmen och visar stadens unika miljö.

Filmen är Wes Andersons fjärde film, och den då tredje

filmen där han samarbetar med Bill Murray som huvudrollsinnehavare – han spelar oceanografen Steve Zissou, som bland annat försöker få klart en dokumentärfilm.

Man kan se *The Life Aquatic* från egen båt liggande ute på Riddarfjärden, eller från Stadshusparken.

– Vi vill hela tiden hitta nya sätt att uppleva film på, och vad kan vi mer storslaget och somrigt än bio till sjöss mitt i Stockholm. Boat-in Cinema är både en hyllning till filmens magi och till stadens vatten, säger Magnus Larsson, Stockholms filmfestival.

Sommarbio i Rålambshovsparken sker 13-17 augusti.

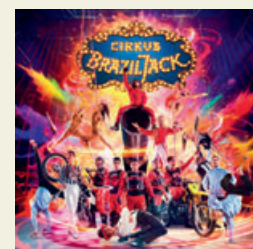
ULF STOLT

Färgfabriken firar 30 år

JUBILEUM I tre decennier har Färgfabriken varit en viktig del i Stockholms kulturliv. Här har konst, arkitektur och nya idéer mötts och tagit form. Det kommer att firas med en jubileumsfest 23 augusti och hela huset fylls med aktiviteter – musik, konst, performance, mat och mingel.

Enligt Färgfabriken kommer kvällen "bjuda på en levande miljö där konstnärliga uttryck möter klubb nattens puls".

MARIA HAGSTRÖM

PRESSBILD

Cirkus Brazil Jack i Tanto

CIRKUS Fem motorcyklar kör om varandra i det lilla utrymmet i publikfavoriten Dödsgloben, böjbara gummi-människor och mänskliga kanonkolor. Cirkus Brazil Jack – numera djurfri – under ledning av cirkusdirektör Trolle Rhodin, slår upp sitt tält nere vid Hornstulls strand i Tantolunden med start 4 juli.

Cirkus Brazil Jack grundades 1899 av nuvarande cirkusdirektör Trolle Rhodins farfars far Carl Rhodin – den legendariske Brazil Jack. Den är världens äldsta turnerande cirkus och den sista elefanten lunkade ur manegen 2018.

ULF STOLT

50000

kronor till en filmworkshop för unga tilldelas Upplands-Bro kommun. De är en av tre kommuner i Stockholms län som tilldelas stöd till filmkulturell verksamhet. Syftet är att ge barn och unga i hela landet fördjupad kunskap om rörliga bilder. Övriga kommuner som får stöd är Solna och Tyresö.

SOPHÖG BLIR VERK PÅ ORIONTEATERN

TEATER Utanför en övergiven stad hittades 1897 antikens största sophög. Den nio meter djupa högen grävdes upp att arkeologer under första hälften av 1900-talet och visade sig innehålla hundratusentals papyruslappar med

texter som bär spår av stadens vardagsliv. Brev, orakelfrågor, dikter, polisrapporter, besvärjelser, komihåglappar, teaterbiljetter och annat som invånarna använt och

sen slängt – för över 2000 år sedan.

Texterna tar nu plats i det gränsöverskri-

dande verket *Sophögen* med 29 röster, ljudskulptur, skådespelare, musiker och

dockor på Orionteatern.

Sophögen är öppen från 30 augusti. Entrébiljetten gäller en hel dag och publiken kan komma och gå som den önskar. Under de sista fyra timmarna varje dag uppstår i rummet spelade scener.

MARIA HAGSTRÖM

TRE KORTA

Uteliggaren som blev advokat

I tio år lever Staffan Olafsson på gatorna i Stockholm, försörjer sig på stölder och går på amfetamin. En natt räddar han livet på en dam på Östermalm. Det blir vändningen. I dag är han advokat.

Om resten av skivan är lika bra som de släppta singlarna "Ett annat språk" och "Barnhem, ungdomshem, vårdhem", så är kommande skivan ett riktigt ess. Släpps 8 augusti.

Johan Renck har gjort en kortfilm av Anders Petersens bilder, som också hänger på utställningen. Soundtrack till filmen av Krister Linder. På Nationalmuseum till 11 januari.

Barnens blick på vuxna

TEATER *Gudarnas väktare* är en föreställning om vuxna för barn. Här får barnens perspektiv ta plats och det som förenar barn över hela världen: att leva i en värld styrd av vuxna.

Den handlar om både trygghet och rädsla – om vuxna som skyddar, men också skrämmer. De kan vara gudar och goda, men ibland också farliga. Och den handlar om barns egen kraft.

Gudarnas väktare är en del av *The Childhood Project*, Unga Klaras största internationella satsning någonsin som är ett samarbete

mellan elva teatrar i elva länder på fem kontinenter. Pjäsen har skapats utifrån intervjuer med barn och vuxna från dessa länder.

Föreställningen har Sverige-premiär på Parkteaterns scen i Galärparken 1 augusti och turnerar därefter runt i stadens parklekar – Vårgården i Vårberg, Vippan i Fruängen och Lugnet i Västertorp. Den kommer också att spelas i klassrum för mellanstadieklasser under hösten och dessutom framföras i de elva länderna på respektive språk.

MARIA HAGSTRÖM

Dag, natt och fågelbok

BOK Boken är skriven av A. Brager – förläggaren och översättaren Anna Bengtssons författarnamn. Ingen bakside-text. På insidan av bokens skyddsomslag står det:

**"En sömnig registrator ord-
nar lapparna efter en glömd
interimsregent. Drömsyner,
minnen och tankar passerar
mot fonden av en tysk-ro-
mersk kejsares bok om fåglar".**

Det är korta textstycken på varje sida, ibland på bara några rader, ibland en halv boksida.

I Dag, natt befinner vi oss i eller runt en borg, det finns luckor och fällbroar och ett teatersällskap tillåts stanna till vid Fänriksporten i två dagar. Danssjuka har brutit ut i Myntstaden. Åska. Häxvind. Oroliga hästar.

I Fågelbok instrueras en falkenerare om hur handen ska hållas, det talas om byggnader och platser för bon, om tranor, syriska duvor som plötsligt vänder om mitt i flykten och om Aristoteles och hur fel han hade om ugglor.

De korta, poetiska och luftigt associationsrika textstyckena på varje sida bygger en mystisk och liksom svävande plats där berättelsen utspelar sig.

Resten av den bygger man fram själv, med det som orden öppnar upp i inom en.

ULF STOLT

”Många unga avstår från att använda punkt i exempelvis sms och chattar, eftersom den av yngre ofta uppfattas som ilsken eller sur.”

Anders Svensson, Språktidningen. Som undersökt vilket som är det mest populära skiljetecknet. Punkten vann, tätt följd av utropstecknet. Parentes och kolon är de minst populära.

[illegible]

							BRAN- SCH		FÖRSTO- RADE FÖLJER STORA I DALSLAND		HJÄLTE- MODET GÖR KORTOXE KORT		DE I DE OMUT- BARA
						GANSKA							
						FISKE- LÄGE	ÄGS AV BÅT- ÄGARE PÅ NYTT						
						AKTE PÅ JOBB- RESA			BÖRJAR VÄXA				
											EN AV JUPITERS MÄNAR BLIR VÄGLUS		
						DEN ÄR GRÖN			MEDEL- MÄNGD HÖGSTA INSTANSEN				MANDEL- SMÅK I GASTRO- NOMIN
						KULA FÖR EN DEL		HOS SIG STUK					
						ÄR TING SOM INTE SKER I DOMSTO- LAR	SOUTH DAKOTA			KORT SEMESTER KULTHAND- LINGAR			
DEKO- RERAS	JÄM- MER- UTROP	TILL- TRASS- LAT	HAR KOLL PÅ SKALV	DEN BUBB- LAN SPRACK	JÄMMER				BOKSTAV FÖR RÖDE ORM FÄLÄTE				
LJUDET							EN HELIG MED NÄBB VÄGDE OMSLAGET					FÖR- ÄND- RINGEN	
					ÄR VARGEN RÖD I LAG								
MJUKAR UPP KROP- PEN	SEX- SYMBOL MICKAR			KAN CYKEL AV GÄNDE SÖTVÄT- TENSFISK					LAND- TUNGAN FÖRSTA PERSON				
TAKTISK LÄRA?								EFTER NEYMAR			FINANCIAL TIMES GREK PÅ FILM		
						GÖRS TILL ÖLAND TA FINARE				GALLER- PLATS SKYGG I SKOGEN			
GÖR HÄRET FINT		TYNGD SEGT VIRKE			ORDNING JOBBA VID TULLEN			STIRRAR OFINT FÖRE FÖR TILLBAKA					SLAG- ORD
ENSIDIGT SAMTAL				OGILLAR LÄNGD I KINA				SES SNOK SIG FRAM VILL RESENÄR MÅLET					
						SPRÄK- LIG ARTIKEL				BEGÄR			
GAV TATI					... MARIA AV SCHU- BERT			FISKAR MAN KANSKE VID					

Lös, skicka in och vinn

Som en liten paus i läsningen tycker vi att du nu, när du bläddrat ända hit, ska hämta en penna, lösa korsordet och skicka in det till oss. Via vår intrikata slumpgenerator kommer sedan tre vinnare att dras bland de inskickade rätta lösningarna.

Vinnaren belönas med en Situation Sthlm-reflex, två specialdesignade vykort, nyckelband samt ett klistermärke, andraplats belönas med en reflex och nyckelband, tredje plats får ett nyckelband.

Kryssvinnare #327:

Lars Jägmar,
Uppsala

Nyckelband:

Sten-Ove Hoff,
Lidköping

Åsa Andersson,
Hedesunda

Se förra månadens lösning på sidan 46.

©Tankeport Foto: Mostphotos

Skicka in ifyllt kryss senast **26 augusti** till:

Situation Sthlm
Torkel Knutssonsgatan 37
118 49 Stockholm

Eller digitalt till:
red@situationsthlm.se

Namn:

Adress:

Postadress:

Stockholmskrysset är ett samarbete mellan **Situation Sthlm** och **tidningen Krysset**, en månadstidning för alla kryssintresserade.

KRYSSET

Skyfallet på bilden har ingenting med den mätning som gjordes på Observatoriekullen då 40 millimeter regn föll på en timme.

Juli/augusti 1995. Billy Butt får avslag, skyfallskaos och ökade cd-skivpriser

TVÅ UNGDOMAR AVLIDER när de åker på taket till tunnelbanan och inte hinner ducka vid en viadukt vid Johannelunds tunnelbanestation. Båda avlider på platsen.

För femte gången avslår Hösta domstolen Billy Butts resningsansökan. Därmed fastställs domen från 1993 om fem års fängelse för våldtäkt.

Långtradarchauffören Jonny Hovett pistolhotas och rånas på

16 000 flaskor Bacardi när han parkerat på ASG-området i Västberga och lagt sig att sova.

Söderkåkar sätts upp på Tantogården.

Sedan 1991 har priset på en cd-skiva ökat med sextio kronor, till 199 kronor.

Två månader efter förra testet, då Aftonbladet lät åtta ungdomar under 18 år köpa folköl i sju olika butiker runt Skanstull, gjorde man om testet. Och det

gick lika lätt den här gången för ungdomarna att köpa ut öl.

Stig Claesson ger ut romanen *Eko av en vår*.

Förvaltningarna i Stockholms stad föreslår att kommunal barnomsorg natttid för föräldrar som arbetar obekväma arbetstider ska omfattas av den kommunala barnomsorgsgarantin.

Kaos efter skyfall i stan. Översvämningar i massor av

källare och i tunnelbanan och flera tunnlar. På Observatoriekullen föll 40 millimeter regn på en timme.

ETT UNGDOMSGÅNG FÖRFÖLJER en 20-årig man, som tidigare bjudit dem på pizza vid Mariatorget, en hel natt runt Södermalm till dess han tvingas in på ett bankkontor 09.30 för att ta ut pengar till männen. Han kunde göra bankpersonalen uppmärksam på att han var förföljd och polis tillkallades och männen greps.

Tina Björklund från Bromma är den yngsta tjej någonsin som stått fastspänd på vingen till ett dubbeldäckarplan i tio minuter. Hon är nu i Guinness rekordbok.

Stora mängder cancerframkallande gifter i bottensedimentet i Stockholms vattendrag enligt ny undersökning. Värst är det i Klara sjö.

Enligt en utredning av civildepartementet rörande spridning av barnporr via det globala datornätverket internet, publicerades under en vecka i juli 417 skriftliga inlägg och 17 bilder som kan anses vara barnpornografi.

En bil med en fyra månaders flicka i en barnstol i framsätet stjäls vid bensinmacken vid Sofielundsplan. Bilen återfinns arton minuter senare vid Skogskyrkogården – tjuven borta, flickan kvar i barnstolen.

Det såldes 366 000 Vattenpass till årets Vattenfestival.

ULF STOLT

1946 Badplagget bikini presenteras av Louise Réard, en före detta bilhandlare som ärvt sin mors underklädesbutik. Döpt efter atollen där USA dagarna innan genomfört ett kärnvapenprov.

1568 Hertigarna Johan och Karl inleder upproret mot sin halvbror, kung Erik XIV. Hans förmodade psykiska ohälsa tilltar och de intar senare på hösten Stockholm och arresterar honom.

1993 JAS 39 Gripen havererar i det före detta stenbrottet på Långholmen vid en flyguppvisning över Stockholm i samband med Vattenfestivalen. Ingen människa omkommer.

Ur arkivet: # 1, augusti 1995

Intervju med **Fredrik Lindström** om **Hassan** och varför Trädgårdsgårdsdags i P1 är hans humorfavorit, en text om staden Bilbao i Spanien, ett reportage om husbåtar och en längre text om Skogskyrkogården och krematoriet där. Under den fasta vinjetten Yrke & Studier profileras yrket programledare, och **Philip Lönnegren** ska i kommande nummer besvara arbetsmarknadsrelaterade frågor från läsarna. Regissör **Pernilla Glaser** är månadens gästskribent. **Love Patrol** delar ut gratis kondomer, recension av **Neil Young** på Sjöhistoriska, restaurang Mården testas, intervju med **Peter Siepen**, en annan intervju med **Stina Dabrowski** och en text om aids. Och puff för nästa månads nummer.

DETTA OM DETTA

Vårt att veta om vad som helst

Gatutidningar

Journalistik med ett socialt ansvar

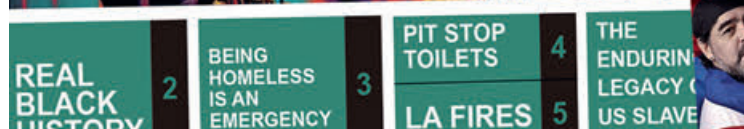
Gatutidningen Street News i New York, grundad 1989, och Street Sheet i San Francisco grundad samma år, brukar anses som de första, moderna gatutidningarna.

1991 grundades den första gatutidningen i Europa, The Big Issue i London, i Tyskland grundades Asphalt och Hinz & Kunzt några år senare.

Somliga gatutidningar ges ut av religiösa organisationer och samfund, vissa av aktionsgrupper mot hemlöshet eller andra former av sociala initiativ, vissa är helt fristående aktörer som Situation Sthlm.

Vissa gatutidningar satsar på den journalistiska kvaliteten, andra gör mer en publikation som talar om eller för organisationen och/eller målgruppen.

1994 bildades International Network of Streetpapers, där Situation Sthlm då var medgrundare, som i dag har 92 medlemstidningar i 35 länder som ger ut gatutidningar på 25 olika språk. Flest gatutidningar finns i Europa och Nordamerika.

PÅ HÖRNET

En Stockholmare
mitt i steget

SANDRA WEMAN
**TORKEL KNUTSSONSGATAN/
SANKT PAULSGATAN.**

”Jag har köpt tidningen många gånger”

Varför kommer du gående här?

– Jag var precis med en kompis från Norrland, vi ska upptäcka Söder lite tänkte vi, jag ska bara ha ett möte först. Så hon går efter Hornsgatan nu, vi pratade om att gå på nån loppmarknad eller second-hand eller så, jag vet inte.

På andra sidan gatan ligger Situation Sthlm. Vet du vad det är?

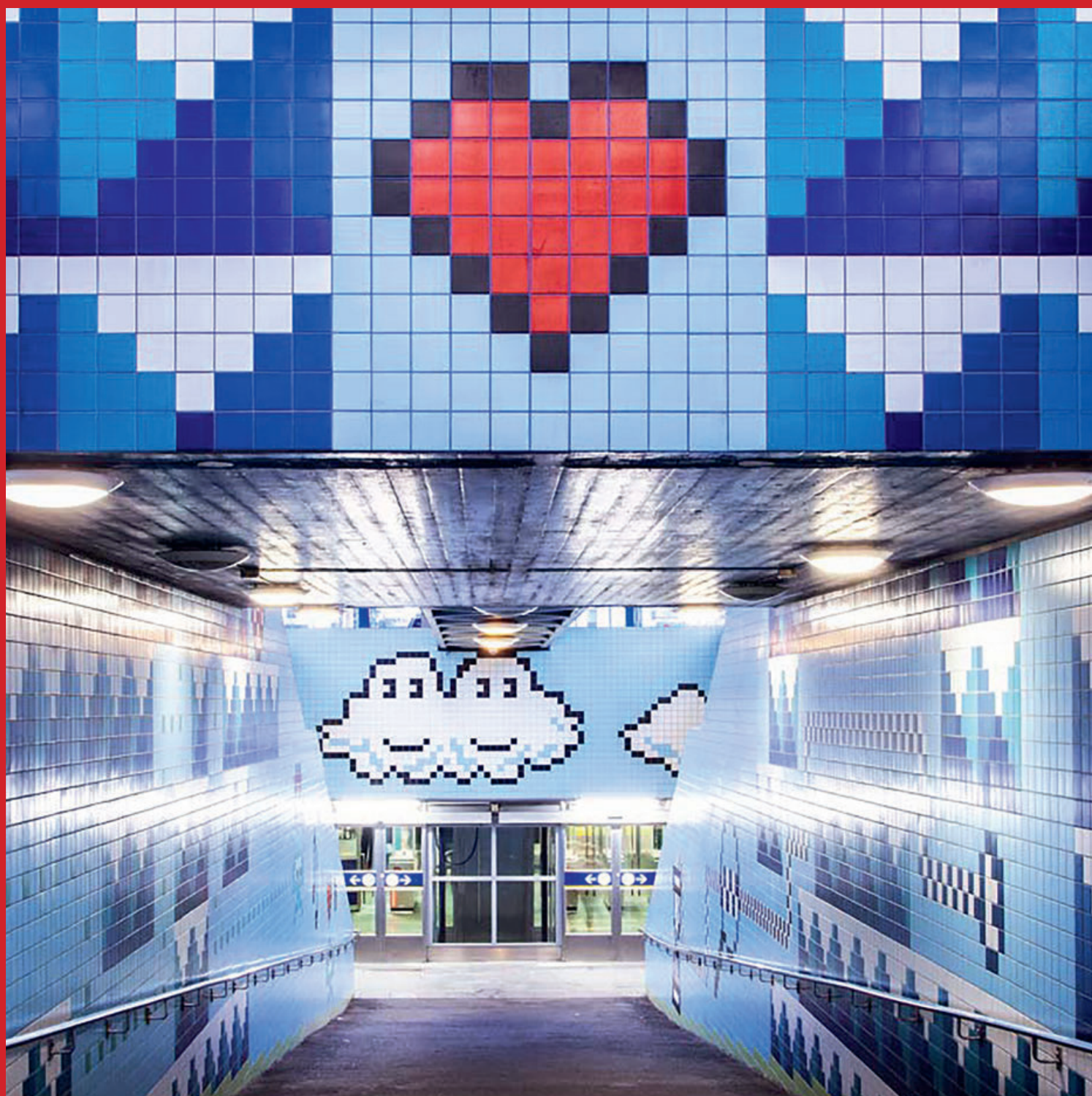
– Absolut. Jag har köpt tidningen många gånger. Jag brukar köpa av hon den blonda kvinnan som står vid tunnelbanan där. Jag köpte Yung Lean senast, gillar honom.

TEXT **ULF STOLT**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

Nedanför knogarna på tre av höger hands fingrar har Sandra Weman symbolerna för tro, hopp och kärlek tatuerade. I väskan på axeln bar hon ”inget särskilt egentligen, vanliga grejer”.

Torsgatan 19, Stockholm
museumforintelsen.se

Station: Thorildsplan Konstnär: Lars Arrhenius Fotograf: Hans Ekestang

Konstvisningar i tunnelbanan

Upplev världens längsta konstupställning!
Torsdagar och lördagar, juni – augusti.

Mer information och biljetter på sparvagsmuseet.se

SPÅRVÄGS
MUSEET